

ТОРА

1/2018

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

STIHL®

**ЩАСТЛИВА И УСПЕШНА
2018 ГОДИНА!**

www.stihl.bg

Издание на Изпълнителната агенция по горите

Честита 2018!

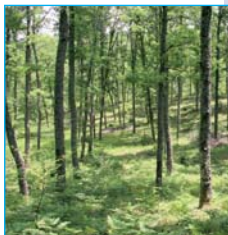
Да ни дарява с мир и здраве, защото те ще донесат благоденствието, но не даром. За него трябва да се потрудим. Годишната се очертава да бъде много динамична за българските гори.

Усвояването на стотиците хиляди кубически метра загинала от корояди и болести дървесина ще продължи приоритетно.

На дневен ред се поставя въпросът за възобновяването за освободените площи, било то по изкуствен, или по естествен начин. Следват другите - с какво ще се залесява, кой ще залесява, кой ще финансира. Какъв да бъде произходът на фиданките, какви семена да се използват. Актуална за тази година е и темата, свързана със стопанисването на издънковите дъбови гори, които са сложни екосистеми, изискващи компетентни лесовъдски решения.

Наложително е да се анализира и дърводобивът в България. Въпросите в тази дейност се трупаха с години, като много оставаха без отговори.

2018 ще бъде година на резултати и отговори, които, да се надяваме, ще са в полза на гората и нейното бъдеще.

Редакционен съвет:

Председател:

д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ

Членове:

инж. ДИМИТЪР БЪРДАРОВ

инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ

проф. д-р ИВАН ПАЛИГОВ

д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ

доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ

доц. д-р ЗДРАВКО СТАЛЕВ

Главен редактор:

инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ

boris@iag.bg

bbgospod@yahoo.com

Редактори:

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА

banzarova@abv.bg

(Въвеж на броя)

ЖЕНЯ СТОИЛОВА

zhenia.stoilova@gmail.com

Технически редактор:

инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА

vaniakisiyova@abv.bg

Дизайн и предпечат:

ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА

nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:

ЙОРДАН ДАМЯНОВ

jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,

тел.: 02 988 86 42;

тел./факс: 02 988 04 15.

<http://www.gorabg-magazine.info>

E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22

IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50

СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнупан за печат на

09.01.2018 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.

Отделен брой - 3.00 лева.

Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

- 2 **Тема на броя: Издънковите гори: история и перспективи**
- 12 Справочник на ИАГ и нейните структури, на държавните предприятия и техните поделения
- 17 **Международна конференция: Инвестиции за чиста енергия**
- 18 Проекти: ИАГ изготви Национален план за действие за енергия от горска биомаса
- 20 **Делнични срещи: Опитът на ДГС - Кости, в производството на манов мед**
- 21 Информация: Горската биомаса е с голям потенциал за производство на енергия
- 23 Информация: Награди за участниците в кампанията за предотвратяване на престъпления срещу природата
- 24 **Гост на редакцията: Арбористът Димитър Захариев: Искаме градската природа да има добро бъдеще**
- 27 Фоторепортаж: Глиганът Пешо
- III Обичам България: Разходка по „педа земя“

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 A Theme of the issue: The coppice woods: history and perspectives
- 12 A reference book of the Executive Forest Agency and its structures, the state enterprises and their subsidiaries
- 17 An International conference: Clean energy investments
- 18 Projects: The Executive Forest Agency has prepared a National action plan for forest biomass energy
- 20 Weekday meetings: The experience of State forestry - Kosti, in the production of dew honey
- 21 Information: The forest biomass is with great potential for energy production
- 23 Information: Awards for the participants in the campaign to prevent crimes against the nature
- 24 Editorial's office guest: The Arborist Dimitar Zachariev: We want the urban nature to have a good future
- 27 A photo report: The wild boar Pesheo
- III I love Bulgaria: A walk through one span wide land

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА пред стопанисването на издънковите дъбови гори в България

Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - директор на дирекция „Гори и лесоъдски дейности“ в ИАГ

Издънковите дъбови гори в България се намират предимно в равнинно-хълмисти, предпланински и нископланински райони, където формират обширни масиви. Според отчета на ИАГ за 2015 г. площта им у нас е 1 106 835 ха, а запасът - 107 млн. м³, като преобладават гори с възраст над 50 години. Стопанисването им има съществено значение за някои райони на страната, те са един от основните източници на дървесина и тяхното значение в бъдеще ще нараства. Издънковият произход на горите и големият брой ротации обаче са предпоставка за влошаване на здравословно им състояние, а се очаква да бъдат засегнати най-силно и от климатичните промени. Това налага да се преосмислят отношението към тези горски екосистеми и възможностите за устойчивото им управление при подходящи форми за стопанисване.

Как да се осигури устойчиво стопанисване на горите?

Няма универсално правило, защото представата за него се променя във времето според очакванията и стремежите на обществото. Систематичният подход към управлението на горите обаче предлага ефективен начин за постигане на устойчивост. Нужно е той да включва цикъл от управленски практики като формулиране на цели, изготвяне на стратегия, планиране, изпълнение, мониторинг и преоценка.

Как да се съвмести традиционното със съвременното стопанисване на горите?

В историята на управлението и стопанисването на горите са прилагани няколко по-важни концепции. В прединдустриалния период горите се използват без план за управление или стратегическо планиране. В промишления период се развиват множество концепции.

- Ханс Карл фон Карловиц (1645-1714) публикува за първи път разработка за устойчивостта при стопанисването на горите.

- Георг Лудвиг Хартинг (1764-1837) и Хайнрих фон Кота (1763-1844) разработват концепцията за „модерно“ лесоъдство - старите смесени гори са заменени от монодоминантни, стопанисва-

ни на основата на голата сеч, изкуствено и вегетативно възобновяване.

- Стопанисване на горите за максимално производство на дървесина.

- Стопанисване на горите за дървопроизводство, при което се предоставят и други услуги (т.нар. теория за възраждане на горското стопанство).

- Устойчивата доходност.

- Горска мултифункционалност.

- Разбиране за устойчиво управление.

Крайната еволюция на доктрината за управление на горите е управление на екосистемите в Европа и в съвременната си формулировка съдържа много от идеите за стопанисване на Дауервалд. Теорията на Моллер разглежда гората като жив организъм, а единичните дървета - като клетки. Най-доброто управление е такова, което поддържа добро здравословно състояние и жизненост на горската екосистема. Лесоустройките трябва да избягват силно травматични действия срещу нея като гола сеч върху голяма площ или залесяване с екзотични видове. Устойчивото екологично стопанисване на горите запазва биологичното разнообразие и интегритета на екосистемите, като същевременно предоставя дървес-

Издънковите гори: история и перспективи

ни и недървесни продукти и услуги. Под интегрираност на екосистемите се има предвид поддържане на структурата на гората, видовия състав и нивото на екологичните процеси и функции в рамките на нормални режими на природните нарушения.

Цялостните системи за управление на горите имат за цел да постигнат максимален баланс между основните функции на съвременното горското стопанство - производство и съхраняване. Устойчивото управление изисква спазването на критериите: поддържане и подходящо подобряване на горските ресурси и приноса им към глобалните въглеродни цикли; поддържане на здравето и жизнеността на горските екосистеми; поддържане и насърчаване на продуктивните функции на горите (дървесина и недървесни продукти); поддържане и опазване на биологичното разнообразие в горските екосистеми; поддържане, съхранение и подобряване на защитните функции в управлението на горите (особено почвата и водата); поддържане на други социално-икономически функции и условия.

Променящите се представи на обществото за това кое е най-подходящото управление на горите може би ще окажат най-силно въздействие върху управлението на горите през следващите няколко десетилетия. Това се отнася особено за естествените гори - държавна и общинска собственост, които ще стават все по-ценни заради екологичните услуги, които предоставят, като защита на водосбори, опазване на биологичното разнообразие и задържане на въглерода, докато добивът на дървесина за повечето от тях ще е второстепенна цел.

Повечето проблеми, пред които днес е изправено горското стопанство, са симптоми на все по-динамичните големи социални, икономически и технологични промени. Много от концепциите и подходите, които са били подходящи в началото на индустриалната революция, както и институциите, възникнали през този период, вече не отговарят на съвременните изисквания. Въпросът е дали тези институции могат да се променят, защото досегашните подходи, приемани за подходящи, едва ли ще продължат да бъдат ефективни. За да се постигне адаптация към динамичните промени, ще бъде необходимо да се създаде среда за непрекъснато възприемане и усъвършенстване на нови концепции, стратегии и подходи и да се изоставят идеи и концепции, които няма да издържат теста на времето. Несъмнено ключовият въпрос е колко добре сме подготвени да приемем промените.

Какви са изводите и насоките за стопанисване на издънковите дъбови гори след националното съвещание от 2017 г.?

Бе отчетено, че задължителното превръщане на издънковите дъбови гори в семенни е трудно постижимо и практически неоправдано поради някои регионални особености, организационни и технологични специфики. Същевременно използваните традиционни подходи и лесовъдски системи за стопанисване са довели до опростяване на структурата и видовия състав на насажденията, както и до загуба на биологичното разнообразие. Прилагането на тези системи не е съобразено със структурата на собствеността и въведените режими на стопанисване и поставят на риск защитните и специалните функции на издънковите дъбови гори. Обобщеният анализ от съвещанието е достатъчно основание за промени в прилаганите лесовъдски подходи и методи за управлението им. Основните решения, които бяха приети, са насочени към преформулиране на досегашните цели на стопанисване, а дейностите в издънковите гори трябва да се променят от общовалидни в индивидуални (стопанисване по състояние на отделните насаждения или части от тях, с отчитане на специфичните условия). Проведеният форум зададе основната задача за изпълнение - разработването на регионални принципи за стопанисването на издънковите дъбови гори, които да послужат за изготвяне на указания за практика и предложения за промяна в нормативната база.

В какво превръщаме издънковите дъбови гори на България?

Дъбовите гори са най-сложните, най-дълговечните и най-устойчивите гори на България. В зоната, подходяща за тях, дъбовете са от малкото видове, способни да формират трайни късносукцесионни формации и съобщества от климаксов тип, доминирани от един или от повече видове дъб, които можем да наречем вечни. Природната селекция на род *Quercus* е осигурила достатъчно видове и форми, покриващи цялата палитра от месторастения. Природните дъбови гори са хетерогенни, но от тях днес не е останало почти нищо. Природните стихии могат да ги увредят в една или друга степен, но не и да ги унищожат.

Днешното състояние на дъбовите ни гори, особено на издънковите дъбови гори, е изцяло плод на човешка намеса.

Проблемите при стопанисването на издънковите дъбови гори за-

нимават лесовъдската колегия на България още от края на XIX в., или повече от сто години. По описание на пътешественици до началото на XIX в. България е покрита с обширни и добре запазени високостъблени гори, ползвани главно до пътищата и по Черноморието за нуждите на местното население и на турската феодална държава за строеж на военни кораби и укрепления. Оттогава започва и превръщането на тези гори в издънкови, като процесът се засилва през първата половина на XX век. Това показва, че нашите издънкови гори са сравнително млади.

Почти всички автори от първата половина на XX в. изтъкват лошото състояние на издънковите дъбови гори и незадоволителната им продуктивност и основавайки се предимно на чуждестранни проучвания препоръчват да се увеличи добивът на строител-

на дървесина, като се удължи турнусът на сеч, по-голяма част от нискоствъблените гори да се превърнат във високоствъблени, да се реконструират „малоценните“ нискоствъблени гори (Илиев, 1966). Всичко това - без задълбочен анализ на причините, довели до тогавашното им състояние.

В резултат масово е възприета практиката за превръщането на нискоствъблените гори във високоствъблените.

Началото на практическото превръщане на издънковите дъбови гори в семенни е поставено през периода 1956-1960 г., когато издънковото стопанисване е спряно, но оттогава площта им не намалява, а непрекъснато се увеличава. Поради „голямата необходимост от дървесина за народното стопанство“ е възприет възможно най-бързият начин за превръщане. В основата му са т.нар. постепенни главни сечи, наричани днес възобновителни, с техните най-кратки варианти, и краткосрочната постепенна сеч. Масовото използване на тази сеч беше оправдавано с това, че издънковите гори са неустойчиви и трябва да се превърнат в семенни колкото се може по-бързо. След спиране на т.нар. сечищни вериги и пашата на кози състоянието, растежът и продуктивността на издънковите дъбови гори се подобрява. Това може да се установи и сега в онези издънкови дъбови насаждения, които все още не са задействани и разстроени.

Сечищното стопанисване на дъбовите гори в България ги превърна в хомогенна по състав, пространствена и възрастова структура на дървостоя още от времето, когато се прилагаша „сечищните вериги“. Заради лошото им състояние, породено от съвместното действие на „брадвата и пашата“, са обявени за реликтни в монографията на акад. Борис Стефанов (1944). През следващите 60 г. тяхното стопанисване е инертно, унифицирано, формално и несъобразено с природата на естественото им развитие. В резултат на това днес в тези гори протичат негативни екологични и икономически процеси. В издънковите гори постепенно се редуцира участието на дъбове, замествени от ранносукцесионни, нежелани в масови количества, видове. Ускореното и интензивното изреждане на дървостоята с последващо, на места пълно, изсичане води до нежелана посока на сукцесионните процеси в дъбовите гори.

Ускореното превръщане на издънковите дъбови гори в семенни чрез масовото прилагане на краткосрочните възобновителни сечи е базирано на погрешното допускане, че са по-неустойчиви от семенните. Невярно е и предположението, че в основата на конкуренцията между възрастния дървостой и дъбовия подраст е светлинният фактор.

Издънковите дъбови гори не са по-малко устойчиви и дълговечни от естествените семенни поради много причини. Те са произлезли от естествени високоствъблени гори, които по своята природа са били разновъзрастни. Биологичната възраст на издънковите дъбови гори се определя от възрастта на отделните дървета. Те са на различна възраст, едновъзрастен е само дървостоят - надземната част. По наши проучвания кореновата система на майчиното дърво е по-дълбока от следващите генерации стъбла и именно тя определя устойчивостта и дълговечността на дървото. Поне през първата половина на миналия век при стопанисването на издънковите дъбови гори са оставяни „дървета за семе и сянка“ (Стоянов, 1926). Това са добре познатите ни дървета „баби“, които системно бяха изсичани като надлесни дървета. При нашите дългогодишни проучвания установихме, че част от най-мощните екземпляри в издънкови и семенни насаждения и култури започват понякога да плодоносят на 10-15-годишна възраст. Така непрекъснато се появява дъбов подраст. Дъбовият подраст

под склоп, по-голям от 0.7, образува т.нар. торчки, които оцеляват поне 20 години. След всяко изсичане на дървостоя и той, и неторчкуващият подраст получават по-голям шанс за нормален растеж и развитие. След всяко изсичане състоянието на младите индивиди се подобрява, а отпадат дървета, достигнали естествена старост, неспособни да дават издънки. Благодарение на това дъбовите гори при издънково стопанисване не само не остаряват, а се подмладяват, запазвайки разновъзрастната си структура. Потвърждение за това е и непрекъснатото повишаване на турнусите за превръщане.

Остава открит въпросът дали едновъзрастните дъбови култури са по-устойчиви от издънковите гори, дори когато са създадени чрез залесяване с жълд? Нашите наблюдения показват, че не са, защото младите семенни гори носят всички недостатъци на едновъзрастната гора.

Беше време, когато се чуваха изрази като „трудновъзобновяващи се насаждения“ и „сечта трябва да следва възобновяването (подраста), защото друго такова може да няма“. В основата на тези притеснения беше обстоятелството, че повечето от насажденията не бяха достигнали активна репродуктивна възраст, т.е. не бяха започнали масово да плодоносят. За всички дъбови насаждения, независимо от техния произход, тази възраст е след 60 г. и продължава поне до 250-300 години. По-ранна е активната репродуктивна възраст само при цера. Днес проблем не е плодоносенето на дъбовите издънкови гори, а оцеляването на дъбовия подраст в борба с масово появяващата се подлесна растителност, изсушаването на почвата от засиленото физическо изпарение под силно изредените дървостойи и в отваряните големи котли.

Водещо е мнението, насаждано от десетилетия, че конкуренцията между дървостоя и подраста в едно дъбово насаждение е преди всичко за светлина. Това е погрешно, защото растежният простор съвсем не е простор за светлина, а преди всичко за вода и хранителни вещества. Богатият ни опит показва, че в дъбовите гори у нас влагата и количеството ѝ в почвата е от най-голямо значение за бъдещото им развитие, устойчивост и стабилност, защото оказва силно влияние и върху проявлението на останалите екологични фактори.

Известно е, че през първите няколко години подрастът на всички местни видове дъб нараства много слабо по височина. Според Радков (1970) през първите 10 г. в периферната ивица на кот-

Изсъхнали семенници и семенници в процес на възстановяване - две години след сечта, отг. 84 г, ДГС - Варна

Издънковите гори: история и перспективи

лите (ГС - Старо Оряхово) и под склопа подрастът расте с прираст 1-3 см годишно с по един летораст. Нашите изследвания в продължение на повече от 10 г. потвърдиха, че през първите години не само като подраст, но и в разсадник, младите дъбчета почти не променят размерите си и не реагират на повишаване на влагата в почвата през втората половина на вегетационния период. Укрепналият подраст от всички видове дъб, от друга страна, реагира силно и летният летораст при него може да е по-голям от пролетния.

Постепенното укрепване на дъбовия подраст се изразява в нарастване на кореновата система и заемане на жизнено пространство в почвата и на повърхността. При необходимост на открито се формира приземна розетка за предотвратяване на засенчване от тревни видове. При гъст склоп не загива, а се развиват торчки, при които надземната част остава почти същата, но кореновата система, макар и по-бавно, непрекъснато нараства. Установено е, че това може да продължи до 30 години.

Поведението на дъбовия подраст даде основания за определяне на следните условни периоди в неговото развитие: 1 г. - фаза на поник, уязвим на прегаряне; 2-4 г. - закрепване и оцеляване - понася конкуренция, но все още е уязвим на прегаряне; 5-10-12 г. - период на укрепване, но ако е угнетен, торчкува и забавя развитието си, устоява на засушаване, но може да суховърши при суша; над 10-12 (15) г. - период на интензивно нарастване по височина и бързо формиране на напълно конкурентноспособен младияк.

Дъбовият подраст изпитва конкуренция не само под склопа, но и на открито. В котлите, отваряни при неравномерни възобновителни сечи, отпада съперничеството със стария дървостой, но се засилва съревнованието с подлесна и тревна растителност, както и физическото изпарение на влага от почвата. Конкуренцията под склопа на насаждението е за влагата в почвата, хранителните вещества, светлината. Поражда се и от инхибиращото въздействие на кореновите отделяния и на отделяните растителни биологичноактивни вещества от други видове. В котлите съревнованието идва от физическото изпарение, инхибиращото действие на кореновите отделяния на издънките и на подлесната растителност за хранителни вещества. Радков (1970) стига до заключението, че зоните на растеж на дъбовия подраст в котлите се образуват главно под влияние на конкуренцията за влага и хранителни вещества между възрастния дървостой и подраста в почвената среда. Физическото изпарение при по-сухи условия е от решаващо значение. Няма съмнение, че конкуренцията между дъбовия подраст и подлесната растителност също е преди всичко за влагата в почвата. Непроодуктивното изчерпване на влагата от почвата при физическото изпарение е най-силно в продължително огряваните изредени насаждения на слънчеви изложения и части на котлите, където почвата не е покрита достатъчно с растителност или мъртва горска постилка, която да изпълнява ролята на мулч. То се повлиява и от формата на котлите, тяхната големина, релефа и изложението. Дъбовият подраст е укрепнал, когато е в състояние да нараства активно през целия вегетационен период при подобряване на фактора минимум - почвената влага. В зависимост от условията на месторастене височината, до която е необходимо да достигне укрепналият и конкурентен дъбов подраст, е различна. На нископродуктивни месторастения неговата минимална височина е 60-70 см, а на високопродуктивни - 100-120 сантиметра.

За условията на Вътрешна Странджа критичният или подготвителен период при зимния дъб е 10-12, а за благауна - 12-15 години.

На месторастенията с по-добър потенциал за това време подрастът от зимен дъб достига над 80-100 см, а от благауна - 60-70 сантиметра.

При по-неблагоприятни условия височината е по-малка, но и конкуренцията е по-слаба. По-високите стойности се отнасят за откритите части, включително котлите, а пониските - за подраста под склопа на насаждението. Растежът и развитието на подраста се определят в най-голяма степен от количеството на продуктивната влага в почвата през вегетационния сезон, натру-

пана през зимата, и от падналите валежи. От значение е и режимът на валежите през лятото на предходната година, особено за по-младия подраст. По наши проучвания нормалното приключване на вегетацията през есента на предходната година се отразява върху старта на растежа и размера на първия летораст през пролетта на следващата година (Броцилов, 1998). Житните треви не са конкурент на дъбовия подраст. Той е най-защитен под майчиния дървостой, когато е при склопеност 0.7 и повече.

Интересна особеност, неописана в родната лесовъдска литература, е реакцията на дъбовите дървета при рязкото им откриване и освобождаване от конкуренцията на съседните, която бе установена при проучване на резултатите от прилагането на средно-стъбленото стопанство в нашите церово-благунови издънкови гори. В по-слаба степен се наблюдава и във всички задействани или силно изредени издънкови насаждения след осветителните фази, т.е. при силно и рязко намаляване на склопа.

При извеждане на условно голи сечи се оставяха по 100-150 дървета на 1 ха за семенници. Предположението, че короните на семенниците ще се разрастват като на свободно растящите дървета (Костов, 1994), се оказа невярно. Поведение на свободно растящи дървета имат само тези семенници, които са доминирали в насаждението и не са изпитвали сериозна конкуренция. Всички останали отначало изпадат в стрес и реагират негативно на много по-големия растежен простор, който получават. Тяхната реакция е различна, като част от семенниците може да изсъхне, а при други изсъхва старата корона и се замества от напълно нова вторична. През следващите години повечето постепенно, но с различен темп, започват да се възстановяват, което забавя плодоносенето на дърветата с десетилетия.

Най-вероятните причини за съхнещите корони на изпадналите

Укрепнал дъбов подраст след изведена котловинно-постепенна сеч, Странджа

в стрес дървета са потребността от подмяна на листния им апарат от сенчест тип с листа от слънчев тип и нарушаването на водния баланс като резултат от прекомерно нагряване на стъблата и почвата след рязкото изреждане. Да си припомним и сентенцията от студентската скамейка „Дъбът обича да расте в шуба, но с открита глава“. Авторите на Саарландския метод препоръчват освобождаването на „дърветата на бъдещето“ от конкуренти да не е наведнъж и да започне от страната, където конкуренцията е най-слаба.

Жизнените дървета, съхранявайки потенциала си, през първата година се лишават от част или от цялата си корона, но образуват обилно количество водни летораста, за да оцелеят. През следващите години, след приспособяване към новите условия, започва образуването на пълноценна вторична корона, изцяло нова или за допълване на остатъците от старата. Губи се прираст, а при по-силно засегнатите дървета - и целите стари корони, но дърветата оцеляват и възстановяват постепенно своя здравен статус. При част от семенниците 15-18 г. след сечта възстановяването все още не беше приключило. Изсъхват само дървета, които са образували малко летораста в годината след сечта и с летораста в основата. Това са болни или остарели дървета на висока възраст.

Появата на водни летораста през първата година е стресова реакция на рязкото откриване на дървета. Колкото дървото е по-жизнено, толкова леторастите са повече и вероятността за оцеляването му е по-голяма. През първата година дървото не нараства. Растежът се възобновява с началото на възстановяване на короната, което започва 2-3 г. по-късно, след преминаване на опасността, предизвикала стреса. Дървото се стабилизира и мобилизира останалия си потенциал от спящи пъпки. Под старата корона и в долните части на скелетните клони се появяват по-мощни летораста от превантивни пъпки, които дават начало на вторичната корона. Те са разположени под почти прав ъгъл спрямо стъблото. По това се отличават от първичните скелетни клони. Следва съгъстяване на короната и увеличаване на асимилационния апарат. С това възстановяването на короната на дървото завършва, но продължава нейното разрастване. Жизнеността на такива дървета се възвръща и по здравен статус те преминават от категорията „силно увредени“ в категориите „слабо увредени“ или „условно здрави“. Дърветата от последната категория не се различават по жизнената си сила и функционалните си показатели от напълно здравите дървета (Илюшенко, Романовский, 2000).

През 1960 г. дъбовите гори на България са на площ 1 260 000 ха, през 1975 г. - 1 050 000 ха, през 1990 г. - 1 022 000 ха, през 2000 г. - 1 100 000 ха, през 2011 г. всички широколистни в зоната на дъбовете и черния бор са 1 179 000 ха, а редуцираната площ на дъбовете е 648 000 ха (Дамьянов, 1977, Субев, 1990, Ракджиев, 2002, Тричков, 2011). Днес площта на дъбовите гори е 41 %, а запасите им едва 25 % от горите в дъбовата зона (таблицата). Вижда се основният резултат от превръщането на издънковите дъбови гори в семенни - силно редуцираната площ на дъбовете и изтощаване на дървесните им запаси. Намаляващият през последните десетилетия прираст на издънковите дъбови гори не е по причина „остаряване“, както е записано в официалните документи, а поради това, че повечето от тях са превърнати в редина, което е основната причина за влошаване на състоянието на дървостоя. Няма как малкото оставащи на корен дървета да компенсират загубата на прираст от отсечените. Наред с това, оставащите дървета намаляват прираста си и престават да плодоносят, защото изпадат в стрес след рязкото им изреждане. Влошава се и тяхното здравословно състояние.

Таблица

Горите в зоната на дъбовете и черния бор днес

Видове гори	Площ,		Запас - общ/на хектар		Ползване,	
	хил. ха	%	м³	%	млн. м³	%
Широколистни,	1179	75	115/98	63	17.7	68
в т.ч. дъбови	648	41	46/71	25	7.6	29
Иглолистни	394	25	69/175	37	8.3	32
Общо	1573	100	184/117	100	26	100

Недостатъците на краткосрочната постепенна сеч, довели дъбовите гори до днешните тъжни резултати, са много: равномерното изреждане на дървостойите, което предизвиква масово заплевеляване на насажденията от големи количества нежелана дървесна и храстова растителност; засилването на непродуктивното физическо изпарение, особено на сухите припечни месторастения; прекомерното изсушаване на повърхностния слой на почвата и изсъхване или закърняване на дъбовия подраст; неколккратно повреждане на дъбовия подраст след всяка фаза, което увеличава времето за неговото укрепване и конкурентоспособност; негативната реакция на оставащите дървета на рязкото увеличаване на растежния им простор - особено след първата фаза; връщането на сукцесионните процеси на по-ранен стадий; влошаването на екологичните функции на дъбовите гори и на икономическите им показатели; създаването на едновъзрастни млади дървостойа с по-малка устойчивост. Единственото предимство е лесното и евтиното ползване на дървесина при високата интензивност, с която се провеждат фазите на възобновителните сечи.

Насажденията, в които след изсичане на стария дървостой не са водени отгледни мероприятия, остават издънкови, видовият им състав се запазва, но превръщането им в семенни се забавя с едно поколение, защото няма стари плодоносещи дървета. В случаите, когато са унищожени само издънките, но не е и подлесът, участието на дъбовете се редуцира, видовият състав се променя, а устойчивостта на горските екосистеми намалява, защото дъбовите издънкови гори се превръщат в недъбови или с малко участие на дъбове, а понякога и в „трънкалаци“. Това са най-неблагоприятните последици от превръщането на издънковите дъбови гори в семенни.

Известно е, че семенните дъбови дървета отначало нарастват много по-бавно от издънковите. Чрез проследяване на растежа и асимилацията на семенни и издънкови екземпляри от благуи и чер установихме, че поне до 25-годишна възраст, дори и след неколккратно отглеждане, семенните дървета продължават да растат по-бавно, проявяват по-слаба сухоустойчивост и не са конкурентни на издънковите. Това прави процеса на превръщане продължителен, скъп и несигурен. За да се постигнат в някаква степен положителни резултати, е необходим голям кадрови и финансов ресурс.

Защо превръщането не трябва повече да продължава

Еволюцията в природата е насочена към запазване и развитие само на вида. Равномерното интензивно прореждане с цел възобновяване, преди да е настъпила естествената зрялост на гората, дълбоко противоречи на природата на дъбовата гора и естественото развитие на дъбовите екосистеми и е груба намеса в естествените сукцесионни процеси. Термините „турнуси на сеч“, „възобновителни периоди“ и „възобновителни сечи“ са просто икономически показатели, които обслужват единствено ползването на дървесина.

Издънковите гори: история и перспективи

Силно е намален икономическият потенциал на издънковите дъбови насаждения и поради неспазване на правилото „най-качественото да се отсича последно“. Неслучайно в решенията от съвещанието за издънковите дъбови гори (2016 г.) е посочено, че „производство на средна и едра дървесина почти липсва“. Нещо повече, има райони, Сакар например, където скоро от дъбовите издънкови гори няма да може да се добиват дори дърва за огрев за местното население.

Издънковите гори не са по-малко устойчиви и дълговечни от семенните и не трябва да се стопанисват по-различно от тях. Добре е да си припомним, че до неотдавна съществуваше стопанският клас за прерастване. Истинската причина за неговото премахване беше желанието за по-голямо ползване и непознаване на природата на естествената дъбова гора, а не в резултат на добре обосновано научно схващане.

При масовото прилагане на сегашната лесовъдска система, в основата на която са постепенно-възобновителните сечи, е невъзможно да се прилага правилото за природосъобразно стопанисване. За това десетилетия то е само едно пожелание. За да се изпълни със съдържание, е необходимо тази система да се изостави и за стопанисването на всички дъбови гори да се възприеме малко познатият принцип на постоянната гора, като се започне от горите, включени в „Натура 2000“. Постоянната гора е с хетерогенна структура, т.е. разнообразна, сложна по възраст, състав, произход и пространственост - еквивалент на естествената високостъблена дъбова гора Магна силва булгарика отпреди само 200 години. Това е най-природосъобразната структура на всяка гора, която ѝ позволява лесно да се самоподдържа - да бъде устойчива във времето и пространството. За да се стигне до нея, трябва да се изпълни със съдържание лесовъдското понятие „дейностите да се извършват по състояние на насажденията“. Това означава тези дейности да имитират естествените сукцесионни процеси в дъбовите насаждения като естествен отбор и малки природни нарушения. В младите насаждения естественият отбор се прилага и сега чрез отгледните сечи. Въпросът е те да продължават неопределено дълго - естественият отбор е непрекъснат, и с подходяща интензивност според възрастта на насажденията, за да могат да реагират положително на по-големия растежен простор. Масовите нарушения от природни стихии в дъбовите гори и отпадането от старост и болест на отделни или групи дървета са на малки площи и предизвикват различни повреди, но не и тяхното унищожаване.

Сегашните дъбови гори с едновъзрастни дървостои са резултат от двувековно прилагане на сечищната форма на стопанисване,

а тяхното превръщане в хетерогенни ще бъде продължителен процес, но няма алтернатива. Днес за голяма част от дъбовите издънкови насаждения е най-важно да се запазят остатъците от стария дървостой, в т.ч. и съхнещите дървета, дори и част от сухите. Търпеливо да се извеждат отгледни сечи, за да се изчака кулминацията в растежа на настанилите се ранносукцесионни видове, както и появата и укрепването на дъбов подраст. За да е непрекъснат и по-бърз този неизбежен процес, са необходими плодотворещи дъбови дървета. Борбата с подлесната растителност, особено на големи площи, е безнадеждна и има някакъв смисъл само около по-големи или по-малки биограпуни дъбов подраст. Наложително е в появилите се младияци, включително доминиранияте от ранносукцесионни видове, да започне регулярно извеждане на отгледни сечи, а не просто изсичане на подлес.

За да се задържи хидроефектът, препоръчваме следните методи: отсичане на височина 60-70 см; повяляне на стъблата без отделяне от пъна; оставяне по 1-2 стъбла на туфа, което е необходимо в местата с доминация на мъждрян, келяв габър и сребролистна липа, за да се подобри съставът и качеството на бъдещия дървостой в младите насаждения, където преобладават тези видове.

Добре е да се премине към изготвянето на досиета на всички насаждения, което да е съпътствано от съществено увеличаване на тяхната площ, и да се спре раздробяването ѝ. Това ще направи насажденията по-хетерогенни и ще позволи по-бързо да се въвеждат елементи на изборност при тяхното бъдещо стопанисване. В случаите на унищожаване на дъбовата гора в резултат на едроплощни антропогенни нарушения основна цел е бързото възстановяване на горската среда чрез залесяване с пионерни видове, в т.ч. иглолистни - основно черен бор. Това е най-сигурният и най-бързият път за възвръщане на дъбовете на естествените им месторастения.

Горите на България не са и не бива да се третират само като стока и източник на приходи от дървесина и други материални продукти. Горските екосистеми са преди всичко живи организми, на които не трябва да се пречи да се самовъзпроизвеждат по правилата на естествените процеси, протичали в тях от хилядолетия и довели до тяхната доминираща роля при разнообразните условия на месторастение в нашата страна. Когато състоянието им позволява да изпълняват най-пълноценно екологичните си функции, те ще могат да изпълняват най-добре социално-икономическата си роля.

Доц. д-р Костадин БРОЩИЛОВ
Доц. д-р Мария БРОЩИЛОВА

Провеждането на сечите да става по регионалните лесовъдски системи

С измененията и допълненията на Закона за горите (ДВ, бр. 60 от 07.08.2015 г.) и на Наредба № 8 за сечите в горите (ДВ, бр. 72 от 18.09.2015 г.) бяха въведени съществени промени в традиционното стопанисване на горите. Даден бе приоритет на лесовъдски системи с природосъобразно стопанисване, които да отговорят на широкия обществен интерес.

С измененията и допълненията на Наредбата за сечите обаче не се диференцира стопанисването на насажденията със семенен и с издънков произход, определени за превръщане в семенни. Се-

менните насаждения имат много по-дълъг живот от издънковите. За тях са подходящи лесовъдски системи с по-дълъг възобновителен период на зрелите насаждения.

Възобновителните периоди в сега действащата Наредба за сечите са еднакви за семенните и издънковите гори. Районът на дейност на РДГ - Велико Търново, се характеризира с много частни гори (30 %), предимно издънкови, разпръснати в над 100 000 дребни имота с площ от по няколко декара. Голяма част от тези имоти попада в „Натура 2000“ и в тях не се допуска про-

веждане на краткосрочни сечи. Представете си как се провежда постепенно-котловинна сеч в имот с площ 3 дка и възобновителен период 30 години! Собствениците недоволстват и обвиняват лесовъдите, че възпрепятстват ползването в частната им собственост. Все още не се плащат обезщетенията, предвидени от Закона за горите в глава № 17 „Обществени екосистемни ползи от горските територии“.

При издънковите насаждения зрелостта настъпва много по-рано, следвана от бързо влошаване на здравословното им състояние. Знаем, че основната причина за прогресивно влошаващото се здравословно състояние на дървостойите с издънков произход е кореновата им система. При издънковите дървета тя е на неколkokратно по-висока възраст от надземната им част (стъблата). В резултат на ротациите гниенето по пъновете неизбежно се пренася и в кореновата система. Загива изключително важният за дъбовите (в т.ч. и цера) централен корен. Това сме констатирани многократно при изкореняване на пънове на отсечени дървета. Израслите нови надземни части - издънките (обикновено по няколко на пън), нямат нормалната за дъбовете коренова система и следователно не могат да имат нормалното развитие на семенните дървета и семенните дървостой като цяло.

Понастоящем голяма част от издънковите насаждения, определени за превръщане в семенни, са зрели. В основата на стъблата се наблюдава гниене и кухини. В короните се появява съхнене на клонки и намаляване на листната маса. Оцелялата част от периферната коренова система вече не е в състояние да поддържа нормални жизнени функции на нарасналите стъбла. По тази причина намалява и прирастът. В много от тези насаждения вече са провеждани възобновителни сечи и протича желаният процес от естествено семенно възобновяване - масово се появява подраст. Но поради намалената склопеност (пълнотата също е намалена) бързо под склопа се настанява подлес (основно от келяв габър и мъждрян), който заглушава появилия се подраст. Подлесът е основна причина за компрометиране на успешно започнали възобновявания.

Глобалната промяна на климата поставя лесовъдите пред нови отговорности. Редуването на продължителни засушавания с бързо оттичащи се интензивни валежи (много суша и много вода) налагат всяка лесовъдска намеса да цели подобряване на устойчивостта на конкретното насаждение или имот. При тази изключително неблагоприятна перспектива в долния пояс (под 1000 м н.в.) най-устойчиви ще бъдат дъбовете, които имат развита периферна коренова система и дълбок централен корен, т.е. дъбовете със семенен произход.

Дългогодишният опит в района на дейност на РДГ - Велико Търново, показва, че за да бъде успешно превръщането на издънковите насаждения в семенни, е необходимо постоянно наблюдение и регулиране на възобновителния процес. През не повече от 3 г. трябва да се извършва лесовъдска намеса чрез сеч за намаляване на склопеността на основния дървостой и цялостно изсичане на подлеса (в т.ч. и на появилите се издънки върху пъновете от предходни сечи). По такъв начин се осигурява постепенното укрепване на наличния подраст и появата на нов. Ако не се осигурява достатъчно светлина на подраста, той започва да торчукува.

Торчукуваният подраст не развива дълбок централен корен, за разлика от постепенно и постоянно осветлявания подраст. Това се констатира при разкопаване на фиданки на различна възраст, расли при различни условия на осветеност.

Постепенно укрепване на подраста и елиминиране на влиянието на подлеса се постига, когато лесовъдските намеси са по-чести

Издънково насаждение от цер, превърнато в семенно чрез краткосрочно-последователна сеч, и изсичане на подлеса при всяка фаза на сечта

и с по-малка интензивност. Необходимо е през 3 години склопеността на основния дървостой да се намалява средно с 0.2 и подлесът да се изсича. Окончателно освобождаване на укрепения подраст трябва да става при склопеност също около 0.2.

Наредба № 8 за сечите в горите допуска окончателно освобождаване на подраста при склопеност 0.4. Досегашната практика показва, че след това са необходими няколко трудове и скъпоструващи отглеждания (осветления) без материален добив. При окончателно освобождаване на укрепения подраст при склопеност 0.2 и изсичане на подлеса (в т.ч. дъбовите издънки) се гарантира оцеляването на достатъчен брой жизнени семенни фиданки, които формират пълноценно семенно насаждение.

РДГ - Велико Търново, неколkokратно е правила предложения за изменение и допълнение на Наредба № 8 за сечите в горите. По тази причина своевременно беше проведено Националното съвещание „Перспективи и насоки за стопанисване на издънковите дъбови гори“ (08-10.11.2016 г. в Стрелча и гр. Генерал Тошево). Съвещанието беше много добре организирано. Изнесените доклади, посетените обекти и конструктивната дискусия показаха от какво значение е стопанисването на издънковите дъбови гори според конкретното им състояние и какви съществени различия има по региони. Бяха приети изключително целесъобразни решения. Но ако те не се изпълнят, ще продължи натрупването на проблеми и влошаване на състоянието на издънковите дъбови гори.

С приемането на т. 4 от решенията на съвещанието е предвидено ИАГ и държавните предприятия да разработят с помощта на научни колективи регионални лесовъдски системи за стопанисването на издънковите дъбови гори. До 31.03.2018 г. ИАГ трябва да направи необходимите административни и нормативни промени за внедряване на резултатите. Поставените срокове не са случайни. Замисълът е маркирането и провеждането на сечите през 2018 г. в издънковите дъбови гори да става в съответствие с приетите регионални лесовъдски системи. В тази връзка основна тема на традиционните ежегодни съвещания по маркиране през 2018 г. трябва да бъде практическото прилагане на регионалните лесовъдски системи.

Такива са очакванията на лесовъдите, работещи в държавните, общинските и частните гори.

Инж. Петър ВОДЕНИЧАРОВ
зам.-директор на РДГ - Велико Търново

Диференциран подход при стопанисването на издънковите гори от класа за превръщане

Исторически нискоствъблената форма на стопанисване е преобладаваща в организацията и управлението на горското стопанство в България. От началото на XX в. горската политика на държавата е насочена към постепенно намаляване на площта на издънковите гори. В Закона за горите от 1925 г. е постановено „поне 2/3 от държавните и половина от общинските гори в страната да се стопанисват високостъблено“. На практика обаче за изпълнението на тази цел не са прилагани никакви лесовъдски методи. По статистически данни през 1940-1941 стопанска година площта на нискоствъблено стопанисваните гори е 1 769 529 ха, или 65.3 % от земите на горския фонд. По-късно е прието при лесоустройствените ревизии на отделните горскостопански единици част от издънковите и смесените по произход насаждения с добър растеж и качествен дървостой да се прехвърлят в широколистния високостъблен стопански клас. Така през 1960 г. площта на нискоствъблените стопански клас намалява на 1 250 000 ха, включително и прехвърлените в класа за реконструкция. Причините за неизпълнение на уредената законово задача имат преди всичко обективен характер. Нискоствъблената форма тогава е лесовъдски и икономически по-изгодна, особено за гребните земеделски собственици и общините, защото за стопанисването на гората не са нужни големи инвестиции, а сроковете за производство на дървесината (предимно дърва за отопление и листников фураж) - по-кратки.

Прилагани методи и системи за превръщане

В края на 50-те години на миналото столетие превръщането на част от издънковите гори в семенни става едно от главните направления в горската политика. По инициатива на акад. Мако Даков е разработена специална програма за принципите и насоките на превръщане, като се използва предложението от него метод. Същността на метода е при отгледните сечи „в младите издънкови насаждения над 25-годишна възраст да се изваждат всички дървета, достигнали размерите на минни подпори (най-буйно израсналите), за да се даде възможност на големия брой средноразмерни дървета към 30-40-годишна възраст да достигнат едновременно до размерите на минни подпори“. В теоретичните основи на метода са залегнали две съществени, понякога противоречиви за практиката, постановки и той е критикуван от някои университетски среди. В същото време е приложен широко в практиката и не стихийно, а чрез задълбочени разработки при лесоустройството и отчитането на хода на текущия прираст по дебелина за възможния максимален добив на минни подпори. В резултат на мащабната работа добивът на строителна дървесина през 1975 г. нараства над два пъти. Прието е в класа за превръщане да се включват само насаждения на относително богати месторастения и с качествен дървостой. В края на 80-те години на XX в. се прави преоценка на прилагания метод и се преминава към класическите методи за отглеждане и възобновяване, в основата на които е постепенната сеч. При регулиране и направляване на възпроизводствените процеси в североизточната част на страната след интензивните отгледни сечи в големи размери, особено в церовите формации, са извършени залесявания под склопа, които създават проблеми с отглеждането и регулирането на състава.

Резултатите от прилагането на тези методи на превръщане в продължение на шест десетилетия засега са незадоволителни. Относително малък е делът на окончателните сечи, в резултат на което неимоверно нарасна площта на зрелите насаждения с произтичащите от това лесовъдски и стопански последици, много са проблемите с регулиране на състава. През 2015 г. са изведени окончателни сечи върху 1001 ха при площ на над 60-годишни насаждения 529 462 хектара. Все още значителен е делът на издънковите стъбла, които пречат на растежа и развитието на фиданките от семенен произход.

През разглеждания период нашироко се прилага методът на превръщане чрез голата сеч и подмяна на наличния дървостой - главно с иглолистни, акация и в ограничени размери с дъб и други широколистни. Резултатите от неговото прилагане могат да се оценяват като положителни. По приблизителна преценка около 500 000 ха издънкови нископродуктивни насаждения са превърнати в млади високостъблени гори независимо от това, че поради лесовъдски греш-

ки и недостатъчни грижи за тяхното отглеждане големи площи от иглолистните култури през последните години масово пострадаха от насекомни каламитети.

С премахването на класа за реконструкция се приемат нови принципи и насоки за показателите при включване на насажденията в класа за превръщане, като се включват всички нискобонитетни дървостойи от главните дървесни видове. Така площта на класа отново нараства на 1 394 155 хектара.

Методи и системи за стопанисване на горите от превръщателния клас:

С промените в Закона за горите от 2011 г. се внасят нови нюанси в горската политика за лесовъдските системи за стопанисване с текста „забранява се провеждането на голи сечи във всички гори с изключение на тополовите, върбовите и нискоствъблените гори“ (чл.104). Една смела, мащабна стъпка в горската политика. Времето ще покаже доколко тя е лесовъдски и икономически целесъобразна. Според нас нужно е задълбочено и обективно да се анализират досегашните резултати от многогодишната работа по прилагането на различните методи на превръщане. На тази основа да се разработят нови диференцирани методи за стопанисването на издънковите гори, включени в класа за превръщане, в които да залегнат следните основни принципи:

1. Издънкови гори за превръщане чрез подходящи сечи за естествено възобновяване. В този стопански клас да останат само чистите и смесените дъбови (предимно горунови) и букови насаждения от I -III/IV бонитет, на относително богати и средно богати ме-

сторастения и качествен дървостой. Производствената цел трябва да бъде добив на оптимални количества едра и средна дървесина и формиране на устойчиви и с относително по-високи екологични показатели екосистеми при турнус, в зависимост от състоянието на дървостоя, 80-100 години. Площта на тези гори възлиза на около 842 000 хектара. В тях да се прилагат утвърдените в практиката отгледни и възобновителни сечи. Буковите и горуните насаждения от I и II бонитет със сравнително висок текущ прираст е по-целесъобразно при лесоустройствените ревизии да се прехвърлят във високостъблен стопански клас, което ще внесе по-голяма системност при тяхното стопанисване.

2. Издънкови гори за превръщане чрез гола сеч и изкуствено възобновяване. В този стопански клас да се включат чисти и смесени дъбови и букови насажденията, на средно богати и относително бедни месторастения с ниски производствени показатели и лош по качество и състав дървостой. В тях да се прилага голата сеч и залесяване с подходящи за лесорастителните условия горскодървесни видове (Въчовски, 2016). На месторастения с дълбоки, плодородни и неерозирани почви при залесяването да се възстановят първичните дъбови насаждения (Маринов и кол., 1995). Площта на насажденията от тази група по наша преценка възлиза на около 171 000 ха (Въчовски, 2011).

3. Нискостъблен стопански клас. В него да се включат чистите и смесените дъбови формации от IV, V и част от III/IV бонитет, на среднобогатите и относително бедните месторастения с качествен дървостой, собственост на дребните горопладежи, част от общинските гори, церовите гори, които не изпълняват специална природозащитна роля, главно от вододайните зони. В тях да се прилага нискостъблената форма на стопанисване. Турнусът на сечта - 40-50 години, да се определя от количествената зрялост на дървостоя и оптималното производство на средна и дребна дървесина за плочи, целулоза и дърва за отопление. Практиката, както и някои научни изследвания показват, че до тази възраст тяхната издънкова възобновителна способност се запазва. Площта на тези гори възлиза на близо 381 000 хектара. По този начин територията на целия нискостъблен стопански клас нараства на около 1 003 000 хектара.

При съвременното екологично направление в лесовъдството някои смятат, че нискостъблената форма на стопанисване е отживяла своето време, макар сравнително ниските разходи, свързани със стопанисването и управлението ѝ, както и производството на технически зряла средна и дребна дървесина в по-кратки срокове значително повишават нейната финансова ефективност. За някои дъбови (предимно благунови) формации тя няма алтернатива и от екологична гледна точка. И други автори, като разглеждат въпроса за състоянието и стопанисването на тази категория гори, посочват, че „идеята за превръщане „на всяка цена“ на издънковите дъбови гори в семенни е лишена от лесовъдски и икономически смисъл“ (Костов и кол., 2017).

При нискостъблената форма на стопанисване на по-просветлените места има стар семенен подраст от торчков произход, с укрепнала коренова система, който успешно се бори с издънките, и след десетилетия и системни отгледни грижи се формира ново издънково-семенно насаждение. При нормални природни дадености дъбовата издънкова гора остава жизнена, продуктивна и прекомерният песимизъм е неоснователен.

Въз основа на предлаганите основни принципи и форми на стопанисване площите на новите стопански класове (особено 2 и 3) трябва да се прецизират при лесоустройствените ревизии.

Таблица

Стопански класове	Досега		Става	
	(хил. ха)	%	(хил. ха)	%
1. Високостъблен стопански клас	1988	51.9	1988	51.9
2. Стопански клас за превръщане	1394	36.3	842	22.0
3. Нискостъблен стопански клас	451	11.8	1003	26.1
Всичко	3833	100.0	3833	100.0

При така направените предложения ще настъпят някои промени и в насоките за стопанисване на горските територии (таблицата). При реализация на предлагания проект може да се надяваме, че след около 3-4 десетилетия площта на високостъблените гори ще достигне около 74 % от залесената горска територия, което до голяма степен отговаря на специфичните регионални почвено-климатични условия на нашата страна. Досегашните темпове на превръщане обаче не са окуражителни.

Възобновителни сечи

Превръщането на издънковите гори, особено на смесените по състав, и укрепването на младите семенни насаждения е труден, сравнително дълъг период. Борбата с издънките и агресивният и масов характер на възобновяването на габъра и другите видове изискват системна лесовъдска работа и влагането на много труд и средства. За по-висока ефективност на възобновителните сечи е целесъобразно да се спазват и някои основни принципи:

1. При изработване на стопанските планове, независимо от големия дял на зрелите дървостой, да се спазва в максимална степен принципът за устойчивост и постоянство в ползването.
2. Периодът за извеждане на окончателната фаза на сечта да се определя преди всичко от качеството и хода на растеж на зрелия дървостой. В насаждения с относително лош дървостой и силно намален текущ прираст това да става в сравнително къси периоди - 10-15 години. В насаждения с относително по-високи количествени и качествени показатели възобновителните, включително и осеменителната, фази на сечта да се удължават. В някои високобонитетни зрели насаждения може да се прилага и дългосрочната постепенна сеч с цел формиране на хетерогенни по строеж дървостой.
3. Провеждането на окончателната фаза на сечта да става при височина на подраста 60-80 см и то под формата на открити площи (котли), а не чрез изборно прореждане. Големината на тези котли трябва да бъде около 0.1-0.20 хектара. При лошокачествен дървостой (суховършия) и достатъчно количество качествен подраст големината на тези площи може да бъде по-голяма. По този начин се създават растежни условия за формиране в бъдеще на качествен дъбов и буков дървостой.
4. Досегашният опит показва, че пълната почвена обработка чрез комбинирано селскостопанско ползване дава много добри резултати при създаване на устойчиви дъбови култури. Този опит трябва да се изучи в неговия лесовъдски и икономически аспект и при доказана ефективност да намери приложение.
5. В нискостъблените стопански клас са включени и ксеротермични горски формации, на плитки и бедни почви, с лош растеж. Дървостойите имат хресталачен характер, а стъблата са криви и разклонени. Поради голямата им почвозащитна роля методите на стопанисване трябва да осигуряват запазване на наличната естествена растителност чрез периодично подмладяване. Необходимо е да се направи пълна преоценка на площта и методите на стопанисване на издънковите гори, включени в класа за превръщане, и да се определят рационални от лесовъдска гледна точка методи на управление и стопанисване.

Инж. Христо ВЪЧОВСКИ

Редакцията на сп. „Гора“ открива дискусията за стопанисването на издънковите дъбови гори в България и кани всички, които искат да участват с материали, мнения и отзиви, да пишат на: goga@iag.bg

Направеното в борбата с корояда вече дава добри резултати

На 18 декември м.г. се състоя седмото заседание на Кризисния щаб за съхнещите гори. „Създадена е добра организация и екипност в работата на Изпълнителната агенция по горите и държавните предприятия, като са мобилизирани техните общи ресурси за усвояването и експедирането на увредената от корояди и болести иглолистна дървесина. Това, което направихме в последните 7 месеца, вече дава добри резултати“, отбеляза министър Румен Порожанов по време на заседанието.

Държавните предприятия отчетоха, че към 18 декември 2017 г. 84 % от общо 2.992 млн. м³ стояща маса иглолистна дървесина, засегната от корояди и болести, в държавните горски територии е възложена за добив. Делът е най-висок в ЮЗДП - Благоевград - 92 %, в СЗДП - Враца - 90 %, в

ЮЦДП - Смолян - 81 на сто. Досега добивът е общо 1.750 млн. м³ съхнеща дървесина, което представлява 70 % от възложените количества и 58 % от общата инвентаризирана.

Изпълнението е най-добро в СЗДП - 66 %, и ЮЗДП - 64 на сто. Най-голям обем усвоена пострадала дървесина има в ЮЦДП - 841 000 м³, и в ЮЗДП - 601 000 м³, където пораженията са най-големи.

За периода след последното заседание на Кризисния щаб (от 24 ноември до 18 декември 2017 г.) са инвентаризирани общо за страната нови 32 000 м³ стояща маса изсъхнала иглолистна дървесина, като отново най-големи са количествата в ЮЦДП - 18 000 м³, и в ЮЗДП 15 000 куб. метра. В същия период възложеният добив се е увеличил със 111 000 м³, а добитата пов-

редена дървесина за тези три седмици е общо 160 000 м³, или има ръст от 10 % при седмичното усвояване. Тази тенденция подчерта зам.-министърът Атанас Добрев: „Продължаваме да изпълняваме дейностите по плана, утвърден през септември 2017 г., като поддържаме темповете на усвояване на инвентаризираната увредена дървесина и работим за привличане на допълнителен ресурс от техника и хора, така че да успеем да се справим до пролетта“.

„Добре е, че след две години задържане през последните месеци процесът се раздвижи - заяви Дора Янкова, зам.-председател на Комисията по регионална политика, благоустройство и местно самоуправление в 44-то Народно събрание, която присъства на заседанието и като депутат от 22-ри изборителен район Смолян.“

Проекти

Български и турски лесовъди ще работят по трансграничен проект в Странджа

От 18 до 20 октомври м.г. в Созопол се проведе семинар „Управление на горите в Странджа/Йълдъз планина в условията на климатични промени“, на който почетен гост беше вицеконсулт на Генералното консулство на Република Турция в Бургас Мустафа Йолдаш. Работната среща е част от трансграничния проект „Защита на устойчиви горски екосистеми в Странджа/Йълдъз планина в условията на климатични промени - FORECAST“. Негов ръководител е инж. Стоян Терзиев, зам.-директор на Регионалната дирекция по горите - Бургас, водещ партньор по проекта. От турска страна участва Дирекцията по управление на горите в Демиркьой, представлявана от директора инж. Ихсан Джейлян.

Участие в семинара взеха зам.-директорът на Регионалното управление по горите - Истанбул, инж. Галип Узун, представители на ЮИДП - Сливен, Института за гората към БАН, ДПП „Странджа“, държавни горски и ловни стопанства от Бургаския регион, български и турски лесовъди.

Презентациите изнесоха доц. д-р Миглена Жиянски - директор, и проф. Иван Маринов от Института за гората към БАН. Участниците в семинара посетиха обекти с поражения от абиотични фактори на ДГС - Звездец, пострадали гори с активирани ерозионни процеси от поройни валежи, снеголоми и снеговали в ДЛС „Граматиново“, и съхнещи култури от черен бор в горските територии на община Созопол.

Проектът е на стойност 112 688.77 евро с 85 % финансиране от Европейския съюз по Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg - ИПП България-Турция 2014-2020 по Инструмента за предприсъединителна помощ II, както и от двете партньорски страни. Основната цел на проекта е подобряване на защитата на горските екосистеми в условията на климатични промени чрез създаване на база данни за промените в климата. Изпълнението му ще помогне за определяне на влиянието на природните бедствия върху горските екосистеми на Странджа/Йълдъз планина и прогнозиране на бъдещи щети от климатичните промени. Ще бъдат закупени общо 4 мо-

Участници (от ляво надясно): Мустафа Йолдаш - вицеконсул на Генералното консулство на Република Турция в Бургас, инж. Станимир Божанов - директор на РДГ - Бургас, инж. Галип Узун - зам.-директор на Регионалното управление по горите - Истанбул, инж. Ихсан Джейлян - директор на Дирекцията по управление на горите - Демиркьой

били метеорологични станции (3 за българската страна и 1 за турската страна), които да измерват компонентите на климата в различните горски месторастения в Странджа/Йълдъз планина. След анализ на данните ще се търсят решения за създаване на горски екосистеми, устойчиви на новите изменения на климата. Трансграничният проект ще допринесе за обучението на специалисти в създаването и обработването на база данни от метеорологичните станции, необходими за дългосрочно проучване на горските екосистеми в Странджа/Йълдъз планина. Това ще доведе до устойчиво управление на горските територии и използването на горските ресурси в условията на климатични промени.

Предстои да бъде организиран семинар-обучение в Турция „Устойчиво използване на общите природни ресурси в трансграничния регион“, както и закриваща пресконференция в Царево.

Проектът е с продължителност 15 месеца и ще приключи на 20 юни 2018 година.“

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

бул. „Хр. Ботев“ № 55, София 1040 Автоматична телефонна централа 02 98 511, факс: 02 981 37 36, e-mail: iag@iag.bg			
ул. „Антим I“ №17, София 1303 Автоматична телефонна централа 02 9045			
Отразени са данните до 09.01.2018 г.			
име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
РЪКОВОДСТВО			
Инж. Григор ГОГОВ	изпълнителен директор	503	
Маргаритка ПАВЛОВА	гл. специалист	503	
Инж. Росен ПОПСАВОВ	зам.-изпълнителен директор	509	
Величка МАРИНА	гл. специалист	509	
Илиан ТОЧЕВ	гл. секретар	504	
Галина ГОРАНОВА	гл. специалист	504	
Инж. Веселин РАЙЧЕВ	служител по сигурността на информацията	561	
Веска ДЕЛЧЕВА	финансов контролор	557	
ЗВЕНО „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“			
Благовеста ЛАЛОВА	ръководител	557	
Вася МИХАЙЛОВА	гл. вътр. одитор		0884301534
Красимира ПАЛИГОРОВА	гл. вътр. одитор - РДГ		0887204507
ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ			
ДИРЕКЦИЯ „ФИНАНСОВО-СТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ“			
Димитър ЧАПАНОВ	директор	559	
Диана ХРИСТОВА	ст. експерт	559	
ОТДЕЛ „СЧЕТОВОДСТВО“			
Васил БЯЛКОВ	и.д. началник	560	
Сашка ДИМОВА	гл. експерт	560	
Екатерина ГАНЧОВСКА	ст. счетоводител	555	
Лозина ГИЛОВА	гл. специалист	560	
ОТДЕЛ „БЮДЖЕТ И УПРАВЛЕНИЕ НА СОБСТВЕНОСТТА“			
Инж. Катерина КУТИНА	началник	554	
Божана ГЕОРГИЕВА	гл. експерт	554	
Любомира ИЛИЕВА	гл. експерт	554	
Ваня ХРИСТОВА	гл. експерт	553	
Инж. Анелия ГАВРИЛОВА	гл. експерт - управление и стопанисване на държавната собственост		02 9045 311
Румяна БРУСАРСКА	гл. специалист - платежни процедури в СЕБРА	554	
Татяна МИХАЙЛОВА	гл. специалист - организация и контролматериалната база	392	

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
ДИРЕКЦИЯ „АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“			
Даниела АНГЕЛОВА	директор	754	
ОТДЕЛ „ПРАВНО-АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ“			
Тодор БОГОМИЛОВ	началник	506	02 987 51 46
Анастасия ВОДЕНИЧАРОВА	гл. юрисконсулт	517	
Ерджан МУРАД	гл. юрисконсулт	517	
Надежда ВИТЕВА	гл. юрисконсулт	517	
Перай РАМАДАНОВ	ст. юрисконсулт	517	
Яница АНАСТАСОВА	гл. специалист	512	
Лили ЗАРКОВА	техн. сътрудник - деловодител	512	
Маргаритка ИГНАТОВА	техн. сътрудник - деловодител	512	
Елена ТОПАЛОВА	техн. сътрудник - деловодител	512	
ОТДЕЛ „НОРМАТИВНИ ДЕЙНОСТИ“			
Анелия ВАСИЛЕВА	началник	519	
Деница АЛЕКСАНДРОВА	гл. юрисконсулт	519	
Гергана ЦАРСКА	гл. юрисконсулт	519	
Фатме ДЕМИРОВА	гл. юрисконсулт	519	
ОТДЕЛ „ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“			
Александър ФЕРДОВ	началник	510	
Малинка КЪРПАРОВА	гл. експерт - човешки ресурси	510	
Вяра АРАНГЕЛОВА	гл. специалист	512	
ДИРЕКЦИЯ „ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА“			
Нено НЕНОВ	директор	506	02 987 51 46
Инж. Васил ЦИГОВ	гл. експерт	506	
Лидия ЗДРАВКОВА	гл. експерт - WEB базирани приложения	515	
Инж. Антон РАЧЕВ	гл. експерт - информационни системи		02 9045 308
Инж. Мариана СИМЕОНОВА	гл. експерт - информационно обслужване	515	
Ланд. арх. Иван БОГДАНОВ	гл. експерт	506	02 987 51 46
Инж. Весна ЦАКОВА-КИМОВА	гл. експерт - медийно представяне	511	
Радка ЛЯХОВА	гл. експерт - връзки с обществеността	511	
Инж. Ирена СТОЯНОВА	гл. експерт - връзки с обществеността	511	

име и фамилия	длъжност	втр. тел.	директен
СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ			
ДИРЕКЦИЯ „ПРОМЕНИ В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ“			
Инж. Валентин ЧАМБОВ Борислава ЯНЕВА	директор гл. специалист	513 513	02 987 51 42
ОТДЕЛ „ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО И ПРОМЕНИ В СОБСТВЕНОСТТА“			
Инж. Георги КОТАРЕВ Инж. Нели ПАНЧЕВА Инж. Ваня ИВАНОВА Николина НЕДЕЛКОВА Десислава КОСТОВА-КУНЧЕВА Миглена ИВАНОВА Инж. Христина СТОЯНОВА Инж. Росица ПЪРВАНОВА	началник гл. експерт ст. експерт мл. експерт мл. експерт гл. специалист мл. експерт мл. експерт	501 501 501 501 527 411 501	 02 9045 308
ОТДЕЛ „УЧРЕДЯВАНЕ НА ВЕЩНИ ПРАВА“			
Инж. Джемиле МОЛААХМЕД Инж. Зоя МИХОВА Инж. Радосвет ЗАГОРСКИ Инж. Антония ЛОЗАНОВА Драгомир ЦИЦЕЛКОВ	началник гл. експерт гл. експерт гл. експерт ст. експерт	528 528 527 528 527	
ДИРЕКЦИЯ „ГОРИ И ЛЕСОВЪДСКИ ДЕЙНОСТИ“			
Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ Илиана МЕНЦЕЛ	директор ст. експерт	551 551	
ОТДЕЛ „ВЪЗБОВНОВАВАНЕ, СТОПАНИСВАНЕ, ПОЛЗВАНЕ И ЗАЩИТА НА ГОРИТЕ“			
вакантна Инж. Емил РАКЪДЖИЕВ Инж. Красимир КАМЕНОВ Инж. Илиан МУТАФЧИЙСКИ Инж. Деян СТОЙНЕВ Инж. Кирил ТАШЕВ Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА Инж. Мария БЕЛОВАРСКА Инж. Мартин ИВАНОВ Д-р инж. Елена РАФАИЛОВА Инж. Светослава СТОЯНОВА	началник гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт	 556 516 556 556 552 552 526 526 552 526	 02 9045 357
ОТДЕЛ „НЕДЪРЖАВНИ ГОРИ И КОНТРОЛ ВЪРХУ ДЕЙНОСТИТЕ В ГОРИТЕ“			
Инж. Росен РАЙЧЕВ Инж. Диана КИРИЛОВА Инж. Петя ПАШОВА Инж. Петко ИЛИЕВ Инж. Димитър ВИТЕВ Инж. Тони КРЪСТЕВ Инж. Руслан МИХАЙЛОВ Инж. Йордан ПАЛИГОРОВ Георги КОЦЕВ	началник гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт	561 530 515 530 552 516 556 530	 02 9045 324
ОТДЕЛ „ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ И ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ“			
Инж. Илия АНГЕЛОВ Инж. Мариела МИРОНОВА Инж. Мартин ТОДОРОВ Инж. Антоанета ТАНЕВА Инж. Мария ЧАМБОВА	началник гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт	529 515 556 529 528	

име и фамилия	длъжност	втр. тел.	директен
Инж. Георги ТИНЧЕВ	гл. експерт	529	
ДИРЕКЦИЯ „ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ“			
Инж. Димитър БАТАЛОВ Сабина ПЕНКОВА	директор гл. специалист		02 9045 364 02 9045 365
Инж. Николай ПИРОНКОВ Владимир КОНСТАНТИНОВ Инж. Любен ЮСЕВ Инж. Спас ТУМБЕВ Инж. Росица ХОРОЗОВА Инж. Милен ИВАНОВ Инж. Юрий ФЛОРОВ Стилиян СТОЯНОВ Ивайло НАЙДЕНОВ Григор ГЕОРГИЕВ	гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт горски инспектор горски инспектор гл. специалист	 553 503	
ДИРЕКЦИЯ „ЛОВНО СТОПАНСТВО“			
Инж. Мирослав ДЖУПАРОВ Инж. Юлиан РУСЕВ Инж. Румен ЯНКУЛОВ Екатерина БОЖИНОВА Инж. Станка БЕЛЧЕВА-ЧОБАНОВА Инж. Добромир ДЕНЧЕВ Инж. Петър ПЕТРОВ Инж. Васил ПАЛАНОВ Инж. Василий ГЕОРГИЕВ Инж. Кристина ИВАНОВА	директор гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт ст. експерт мл. експерт	 	02 9045 303 02 9045 303 02 9045 359 02 9045 301 02 9045 302 02 9045 301 02 9045 359 02 9045 302 02 9045 309 02 9045 309
ДИРЕКЦИЯ „ПРОЕКТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ“			
Д-р инж. Деница ПАНДЕВА Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ Инж. Николай ВАСИЛЕВ Инж. Долорес БЕЛОРЕЧКА Инж. Радка ВЪРБАНОВА Д-р Албена БОБЕВА Петя СЛАВЧЕВСКА Даряна МАНОВА Иван БЕЗЛОВ	директор гл. експерт гл. експерт гл. експерт гл. експерт ст. експерт ст. експерт ст. експерт гл. специалист	 	02 9045 360 02 9045 358 02 9045 361 02 9045 356 02 9045 358 02 9045 356 02 9045 355 02 9045 355 02 9045 357
ДИРЕКЦИЯ „ТЪРГОВСКИ ДРУЖЕСТВА И ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ В МЗХГ“			
Инж. Борислав СИМЕОНОВ	директор	350	
ОТДЕЛ „ДЪРЖАВНИ ГОРСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ“			
Инж. Олег ИЛИЕВ Инж. Емил МАРИНОВ Инж. Елена КРИЖАН-ВЕЛИЧКОВА Николина СИМЕОНОВА Инж. Пенчо ПЕТКОВ Инж. Мария КАМЕНОВА Инж. Антонина КОСТОВА Пепа ДИМОВА Иванка ДИМИТРОВА	началник държавен експерт държавен експерт държавен експерт гл. експерт гл. експерт държавен експерт гл. експерт мл. експерт	524 562 562 523 523 523 562 524 523	
ОТДЕЛ „СТРАТЕГИИ И ПЛАНИРАНЕ В ГОРСКОТО СТОПАНСТВО“			
Инж. Спас ТОДОРОВ Екатерина ПОПОВА Инж. Боян СОКОЛОВ Мариела ПЧЕЛИНСКА	началник държавен експерт гл. експерт гл. експерт	525 525 525 254	

СТРУКТУРИ КЪМ ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ (пощенски кодове, названия, ръководители и телефони)

3500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БЕРКОВИЦА - инж. Сашко КАМЕНОВ	0953 8 03 00	4400 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ПАЗАРДЖИК - и.г. инж. Ангел КУЗМАНОВ	034 44 55 96
2700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БЛАГОЕВГРАД - инж. Иван ГЕРГОВ	073 88 50 09	4000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ПЛОВДИВ - инж. Мирослав ДИМИТРОВ	032 27 50 70
8000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БУРГАС - инж. Станимир БОЖАНОВ	056 89 43 84	7000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - РУСЕ - инж. Огнян САВЯНОВ	082 82 17 06
9000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ВАРНА - инж. Тодор ГИЧЕВ	052 69 29 30	8800 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СЛИВЕН - инж. Мирослав МАРИНОВ	044 62 29 45
5000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ВЕЛИКО ТЪРНОВО - инж. Николай НИКОЛОВ	062 62 00 59	4700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СМОЛЯН - инж. Венцислав ФУРЛАНСКИ	0301 6 75 37
6600 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - КЪРДЖАЛИ - инж. Юсеин ЕФЕНДИЕВ	0361 6 58 30	1000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СОФИЯ - инж. Милко ХРИСТОВ	02 987 00 52
2500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - КЮСТЕНДИЛ - инж. Здравочо ТОДОРОВ	078 55 05 10	6000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СТАРА ЗАГОРА - инж. Петър ЗАЯКОВ	042 63 97 37
5500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ЛОВЕЧ - инж. Павли БОГДАНСКИ	068 60 38 23	9700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ШУМЕН - инж. Емил ТЕЛОВ	054 80 07 03

ДРУГИ ПОДЕЛЕНИЯ КЪМ ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

1528 Горска семейнопролазна станция - София - инж. Свблена БОЖИНОВА	02 973 11 80	9000 ДПП „Златни пясъци“ - Варна - инж. Юлия ТУМБАРКОВА	052 35 55 61
4017 ГСС - Пловдив - инж. Йорданка АНГЪЧЕВА	032 62 84 67	5930 ДПП „Персина“ - Белевене - инж. Стела БОЖИНОВА	0658 3 26 86
1303 Лесозащитна станция - София - инж. Николай СТОЯНОВ	02 988 53 01	2630 ДПП „Рилски манастир“ - гр. Рила - инж. Димитър ГРИГОРОВ	07054 22 93
4017 АЗС - Пловдив - инж. Пенчо ДЕРМЕНДЖИЕВ	032 63 15 53	7000 ДПП „Русенски Лом“ - Русе - инж. Иван ГРОЙЧЕВ	082 87 23 97
9020 АЗС - Варна - инж. Мария КИРИЛОВА	052 51 06 80	8800 ДПП „Сините камъни“ - Сливен - инж. Ирина ПЕТРОВА	044 66 29 61
5300 ДПП „Българка“ - Габрово - инж. Цветан МАРКОВ	066 80 88 57	8162 ДПП „Странджа“ - Малко Търново - инж. Стефан ЗЛАТАРОВ	05952 35 91
2880 ДПП „Беласица“ - с. Коларово - инж. Добриел РАДЕВ	07423 20 03	9700 ДПП „Шуменско плато“ - Шумен - инж. Васил ВАСИЛЕВ	054 80 07 65
1303 ДПП „Витоша“ - София - ланд. арх. Снежана ПЕТРОВА	02 988 58 41	1303 Редакция на списание „Гора“ - София - инж. Борис ГОСПОДИНОВ	02 988 86 42
3000 ДПП „Врачански Балкан“ - Враца - инж. Николай НЕНЧЕВ	091 89 22 66		

ДЪРЖАВНИ ГОРСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

ЮГОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Благоевград - **инж. Дамян ДАМЯНОВ**

1. 2780 ТП ДПС - Белица - инж. Иван БОГДАНОВ	073 88 42 03	15. 3300 ТП ДПС - Оряхово - инж. Снежана ГАРДАНСКА	0917 1 24 19
2. 4470 ТП ДПС - Белово - и.г. инж. Мария СПАСОВА	07444 23 16	16. 5800 ТП ДПС - Плевен - инж. Яни ПЕТКОВ	064 84 01 90
3. 2700 ТП ДПС - Благоевград - инж. Калин ЗАПЕВ	03581 38 21	17. 2260 ТП ДПС - Своге - инж. Петър ПЕТРОВ	0726 9 87 01
4. 2360 ТП ДПС - Брезник - инж. Петър САВЕВ	073 88 42 05	18. 5600 ТП ДПС - Троян - инж. Милко СТАНЧЕВ	0670 6 07 29
5. 2900 ТП ДПС - гр. Гоце Делчев - инж. Манол КОЗЕЛОВ	07751 30 51	19. 5620 ТП ДПС - Черни Осъм - инж. Красимир ЦАНИН	0670 6 04 04
6. 2960 ТП ДПС - Гърмен - инж. Денислав ПЕНТОВ	0751 6 05 86	20. 3460 ТП ДПС - Чирпан - инж. Красимир ВЪЛКОВ	09554 21 97
7. 2777 ТП ДПС - Добриница - инж. Благой КИШЕВ	07523 20 22	21. 2140 ТП ДПС „Витиня“ - м. Витиня - инж. Тошко ПЕТКОВ	0723 9 87 45
8. 2600 ТП ДПС - Дупница - инж. Пламен ПОЮКОВ	07447 23 74	22. 3900 ТП ДПС „Муджур“ - с. Чупрене - инж. Сашко АНДРЕЙНСКИ	0932 7 24 30
9. 2782 ТП ДПС - Еленица - инж. Васил СТАМБЕРОВ	0889912120 0889271508	23. 5641 ТП ДПС „Русалка“ - Априлци - инж. Валентин ШИПКОВЕНСКИ	06958 23 13

10. 2100 ТП ДГС - гр. Елин Пелин - инж. Николай ГАДЖАНОВ	0725 6 60 01
11. 2180 ТП ДГС - Етрополе - инж. Иван ИВАНОВ	0720 6 23 50
12. 2440 ТП ДГС - Земен - инж. Бисер ДАЧЕВ	07741 23 18
13. 2050 ТП ДГС - Ихтиман - инж. ИлIANA ЧАВДАРОВА	0724 8 25 46
14. 2830 ТП ДГС - Катунци - инж. Симеон ЕФРЕМОВ	07438 21 17
15. 2041 ТП ДГС - Костенец - инж. ЙорданКАРАМИШОВА	07144 50 57
16. 2840 ТП ДГС - Кресна - инж. Димитър ТЕРЗИЕВ	07433 22 63
17. 2300 ТП ДГС - Кюстендил - инж. Тони КОЛЕВ	0887566596
18. 2772 ТП ДГС - Места - инж. Костадин КАСАПОВ	074409 265
19. 2595 ТП ДГС - Невестино - инж. Милчо КИРИЛОВ	078 55 10 14
20. 2850 ТП ДГС - Петрич - инж. Димитър КОМИТОВ	0745 6 01 88
21. 2070 ТП ДГС - Пирдоп - инж. Войчо ПАЛАКАРСКИ	07181 51 51
22. 2890 ТП ДГС - Първомай - инж. Атанас ДИМАНКОВ	07427 31 47
23. 2400 ТП ДГС - Радомир - инж. Веселин ВЛАДОВ	0777 8 21 42
24. 2760 ТП ДГС - Разлог - инж. Иван ЯНЕВ	0747 8 01 60
25. 5720 ТП ДГС - Рибарица - инж. Стайко ПЕТРОВ	06902 24 36
26. 2630 ТП ДГС „Рилски манастир“ - гр. Рила - инж. Георги КАВЗИМАЛСКИ	07054 20 40
27. 2000 ТП ДГС - Самоков - инж. Александър КРОСНЕВ	0722 6 67 67
28. 2800 ТП ДГС - гр. Сандански - инж. Светла КОСТАДИНОВА	0746 3 20 37
29. 2730 ТП ДГС - Симитли - инж. Иван ГЕРИН	0748 7 21 96
30. 1000 ТП ДГС - София - инж. Захари МИТЕВ	02 987 40 09
31. 2825 ТП ДГС - Струмяни - инж. Росен ЯНЕВ	07434 30 61
32. 2200 ТП ДГС - Сливница - инж. Георги ХРИСТОСКОВ	0727 42 019
33. 5700 ТП ДГС - Тетевен - инж. Драгомир ДИЧЕВ	0678 24 34
34. 2460 ТП ДГС - Трън - инж. Георги ГЕОРГИЕВ	07731 21 36
35. 5725 ТП ДГС - Черни Вит - инж. Лазаринка ВРАБЕВСКА	0879634144
36. 2790 ТП ДГС - Якоруда - инж. Иван ДИВИЗИЕВ	07442 22 27
37. 2117 ТП ДАС „Арамадец“ - с. Огняново - инж. Венцислав ГЕОРГИЕВ	07158 28 40
38. 2347 ТП ДАС „Витошко - Студена“ - с. Кладница - инж. Драгомир ПЕНЧЕВ	076 67 02 14
39. 2950 ТП ДАС „Дукан“ - с. Сатовча - инж. Исмаил МОЛЛОВ	07541 21 70
40. 2000 ТП ДАС „Искър“ - Самоков - инж. Атанас ДАРЕЛОВ	0887 664250
41. 2500 ТП ДАС „Осогово“ - Кюстендил - инж. Емилия ИВАНОВА	078 55 20 50

СЕВЕРОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Враца - инж. Цветко ЦВЕТКОВ

1. 3900 ТП ДГС - Белоградчик - инж. Илиян ИЛИЕВ	092 62 00 32
2. 3500 ТП ДГС - Берковица - инж. Йордан ЙОНЧЕВ	0936 5 40 54
3. 5672 ТП ДГС - Борима - инж. Марин БАГАРОВ	0953 8 89 90/95
4. 2140 ТП ДГС - Ботевград - инж. Лазаринка ЛЮТОВА	0670 6 22 98
5. 3700 ТП ДГС - Вудин - инж. Радослав НИКОЛОВ	0723 6 64 36
6. 3000 ТП ДГС - Враца - инж. Ивайло АНГЕЛОВ	094 60 09 97
7. 3474 ТП ДГС - Говеджа - инж. Милко БАЛГОЕВ	092 66 05 61
8. 2240 ТП ДГС - Годеч - инж. Антон ПОПОВ	0955 6 22 71
9. 5520 ТП ДГС - Лесичрен - инж. Пламен ПЕТРОВ	0729 2 23 91
10. 5500 ТП ДГС - Ловеч - инж. Цветелинка ПЕНЧЕВА	0692 03 000
11. 3600 ТП ДГС - Лом - и.г. инж. Георги ГЕНЕВ	068 60 37 65
12. 3100 ТП ДГС - Мездра - инж. Евгения ХРИСТОВА	0971 6 01 05
13. 3400 ТП ДГС - Монтана - инж. Петьо ИВАНОВ	0910 9 23 12
14. 5940 ТП ДГС - Никопол - инж. Атанас ПОПОВ	096 30 01 90
	0654 1 27 97

СЕВЕРОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Габрово - инж. Цветелин МИЛАНОВ

1. 5000 ТП ДГС „Болярка“ - Велико Търново - инж. Йордан БОБОНКОВ	066 80 00 77
2. 5097 ТП ДГС - Буйновци - инж. Румен ХАРАЛАМОВ	062 62 05 13
3. 7100 ТП ДГС - Бяла - инж. Ангел КУЖОВ	06151 66 80
4. 5300 ТП ДГС - Габрово - инж. Иванчука ИВАНОВА	0817 7 27 80
5. 5100 ТП ДГС - Горна Оряховица - инж. Мирена ТАТАРДЖИЙСКА	066 80 87 48
6. 5070 ТП ДГС - гр. Елена - инж. Иван ДИМИТРОВ	0618 6 00 65
7. 5360 ТП ДГС - Плачковци - инж. Мирослав ИЛИЕВ	06151 62 12
8. 7200 ТП ДГС - Разград - инж. Пламен КОЛЕВ	06770 20 40
9. 5250 ТП ДГС - Свищов - инж. Антоанет АНТОНОВ	084 66 13 09
10. 5400 ТП ДГС - Севлиево - инж. Росен РАДЕВ	0631 6 02 19
11. 7300 ТП ДГС „Сеслав“ - гр. Кубрат - инж. Тони ДИМИТРОВ	0675 3 33 65
12. 7500 ТП ДГС - Силистра - инж. Георги МИТЕВ	0848 7 27 27
13. 7600 ТП ДГС - Тупракан - инж. Людмил УЗУНОВ	086 82 40 87
14. 7236 ТП ДАС „Воген - Ири Хисар“ - инж. Кирил КОЛЕВ	0866 6 03 08
15. 7000 ТП ДАС „Дунав“ - Русе - инж. Йордан САРИЛИЕВ	0877 248 340
16. 7650 ТП ДАС „Каракуз“ - Дулово - инж. Октай ХЮСЕИН	082 82 02 177
17. 5462 ТП ДАС „Росица“ - м. Азъгът - инж. Иван СТЕПАНОВ	0864 2 26 06
	0886 767 350

ЮГОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - Сливен - инж. Пейчо ВЪРБАНОВ

1. 8500 ТП ДГС - Аймос - инж. Костадин ВРЕНАРОВ	044 62 29 21
2. 8000 ТП ДГС - Бургас - инж. Кирил ПЕТКОВ	0558 2 26 25
3. 6199 ТП ДГС - Гурково - инж. Иван ДОНЧЕВ	056 84 23 69
4. 8700 ТП ДГС - Елхово - инж. Николай МИШИНЕВ	04331 21 175
5. 8170 ТП ДГС - Звездец - инж. Атанас СПАСОВ	0478 8 82 62
6. 8170 ТП ДГС - Ивайловград - инж. Стефан ЧАНЕВ	0599 230
7. 6100 ТП ДГС - Казанлък - инж. Тошо ПЕТРОВ	03661 60 20
8. 8400 ТП ДГС - Карнобат - инж. Светлин ВОДЕВ	0431 6 47 76
9. 8283 ТП ДГС - Кости - инж. Цветомир ГЕНОВ	0559 2 21 59
10. 8970 ТП ДГС - Котел - инж. Цвекан СТОЕВ	0886843613
11. 6480 ТП ДГС - Магжарово - инж. Николай ЛАФЧИЕВ	0453 4 22 40
12. 8162 ТП ДГС - Малко Търново - инж. Илия ЯНГЪЗОВ	0884 389 956
13. 6180 ТП ДГС - Мъглиц - инж. Александър ИВАНОВ	05952 30 96
14. 8900 ТП ДГС - Нова Загора - инж. Ганчо ПЕТРОВ	04321 23 16
15. 8152 ТП ДГС - Ново Паничарево - инж. Горо ГОРОВ	0457 6 20 33
16. 6500 ТП ДГС - Свиленград - инж. Михаил МИХАЙЛОВ	05504 82 18
17. 8800 ТП ДГС - Сливен - инж. Димо ДИМОВ	0379 7 14 76
18. 8300 ТП ДГС - Средец - инж. Димитър ЯНКОВ	044 62 27 42
19. 6000 ТП ДГС - Стара Загора - инж. Иван ЧЕРТЕЛАНОВ	05551 33 93
20. 8841 ТП ДГС - Стара река - инж. Ивайло РУСЕВ	042 62 33 34
21. 8890 ТП ДГС - Твърдица - инж. Коста АПЛАМОВ	04552 2161
22. 8980 ТП ДГС - Тича - инж. Кемал ВЕЙС	0454 22 50
23. 8600 ТП ДГС „Гунджа“ - Ямбол - инж. Галина МАРТИНОВА	04584 332
24. 6300 ТП ДГС - Хасково - инж. Любомир ИЛИЕВ	046 66 26 70
25. 8260 ТП ДГС - Царево - инж. Николай ВЪЛЧАНОВ	038 66 22 32
26. 6200 ТП ДГС - Чирпан - инж. Жибко СТОЯНОВ	0590 5 21 73
27. 8166 ТП ДАС „Граматикуво“ - Граматикуво - инж. Ганчо КОСТАДИНОВ	0416 9 30 72
28. 6151 ТП ДАС „Мазалат“ - Горно Сахране - инж. Димчо РАДЕВ	05958 230
29. 8230 ТП ДАС „Несебър“ - Несебър - инж. Димитър МАНДУЛЕВ	04357 22 35
	0554 4 33 83

30. 8290 ТП ДАС „Ропотамо“ - Бургас - инж. Борислав ЦВЯТКОВ 056 52 10 06
31. 6560 ТП ДАС „Тополовград“ - Тополовград - инж. Станимир СОТИРОВ 0470 5 22 10

ЮЖНОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - СМОЛЯН -

инж. Ботьо АРАБАДЖИЕВ

0309 5 80 03

1. 4600 ТП ДГС „Алабак“ - Велинград - инж. Иван ГЮРОВ 0884 330 212
2. 6750 ТП ДГС - Ардино - инж. Емил ВОЙВОДОВ 0879 898 797
3. 4230 ТП ДГС - Асеновград - инж. Слави БОГУТЕВ 0884 541 434
4. 4580 ТП ДГС - Батак - инж. Георги СЕРАФИМОВ 0885 503 131
5. 4824 ТП ДГС - Борино - инж. Атанас ЧАУШЕВ 0887 544 751
6. 4831 ТП ДГС - Доспат - инж. Христо ДЕЛИН 0889 232 256
7. 4980 ТП ДГС - Златоград - инж. Съби ДИМИТРОВ 0888 545 530
8. 4300 ТП ДГС - Карлово - инж. Златко КЛИЧЕВ 0887 439 971
9. 6870 ТП ДГС - Кирково - инж. Митко МАНЕВ 0889 318 560
10. 4341 ТП ДГС - Кисуря - и.г. инж. Атанас СТОЙНОВ 0884 822 631
11. 6900 ТП ДГС - Крумовград - инж. Светослав ЧОЛАКОВ 0889 318 705
12. 4820 ТП ДГС - Михалково -

и.г. инж. Стоянка КЕЧЕВА-ЧАУШЕВА

13. 6800 ТП ДГС - Момчилград - инж. Илия МИНЧЕВ 0889 467 243
14. 4400 ТП ДГС - Пазарджик - инж. Гаврил РАНГЕЛОВ 0889 243 193
15. 4500 ТП ДГС - Панагюрище - инж. Петър ТОДОРОВ 0887 521 649
16. 4550 ТП ДГС - Пещера - инж. Иван ГЪРКОВ 0888 617 825
17. 4002 ТП ДГС - Пловдив - инж. Тодор НЕДКОВ 0887 520 506
18. 4270 ТП ДГС - Първомай - инж. Русин ХРИСТОВ 0889 444 901
19. 4640 ТП ДГС - Ракумово - инж. Муса Ибрахим АЛИ 0887 641 390
20. 4580 ТП ДГС „Родопи“ - м. Беглика - инж. Петър МИРЧЕВ 0877 144 434
21. 4633 ТП ДГС - Селище - инж. Велizar ЧОЛАКОВ 0889 301 012
22. 4747 ТП ДГС - Славейно - инж. Кръстю УЗУНОВ 0887 002 465
23. 4770 ТП ДГС - Смилян - инж. Збездалин БЕКЯРОВ 0885 418 341
24. 4700 ТП ДГС - Смолян - инж. Станко ДЕЛИЯНЧЕВ 0884 541 439
25. 4825 ТП ДГС - Триераг - инж. Захарина БАКЛАРЕВА 0888 514 368
26. 4890 ТП ДГС - Хвойна - инж. Борис КЪДРИНСКИ 0887 558 837
27. 4180 ТП ДГС - Хисар - инж. Добрин ИВАНОВ 0887 737 172
28. 4710 ТП ДГС - Широка лъка - инж. Тодор КУШАЛЕВ 0888 426 002
0887 563 525

29. 4571 ТП ДАС „Борово“ - м. Вълча поляна - инж. Пламен ДЖИХАНОВ 0882 715 091
30. 6600 ТП ДАС „Женда“ - Кърджали - инж. Николай ЯНЧЕВ 0876 806 598
31. 4800 ТП ДАС „Избора“ - Дебел - инж. Николай ЯНКУЛОВ 0885 838 782
32. 4241 ТП ДАС „Кормисош“ - Лъки - инж. Динко ГОСПОДИНОВ 0887 637 415
33. 4600 ТП ДАС „Чепино“ - м. Сухата лъка - инж. Димитър КАСАПСКИ 0888 412 768
34. 4142 ТП ДАС „Тракия“ - с. Стреляна - инж. Огнян ХРИСТОВ 0885 055 661
35. 4580 ТП ДАС „Широка поляна“ - м. Широка поляна - инж. Паун ВЛАСЕВ 0885 599 107

СЕВЕРОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ - ПУМЕН -

инж. Веселин НИНОВ

054 83 31 23

1. 9000 ТП ДГС - Варна - инж. Иван ИВАНОВ 052 61 31 59
2. 9850 ТП ДГС - Преслав - Велики Преслав - инж. Янко ЙОРДАНОВ 0538 4 21 06
3. 9870 ТП ДГС - Върбница - инж. Хълми АМЗА 05391 21 06
4. 9500 ТП ДГС - Генерал Тошево - инж. Йорганка НАЙДЕНОВА-СТОЯНОВА 05731 21 05
5. 9300 ТП ДГС - гр. Добрич - инж. Цанко НИКОЛОВ 058 60 06 78
6. 9900 ТП ДГС - Нови пазар - инж. Раги ИВАНОВ 0888 824 886
7. 7900 ТП ДГС - гр. Омуртаг - и.г. инж. Красимир НИКОЛОВ 0605 6 21 54
8. 9200 ТП ДГС - Провадия - инж. Живко ЖИВКОВ 0518 4 21 70
9. 9820 ТП ДГС - Смядово - инж. Сава САВОВ 05351 22 80
10. 9170 ТП ДГС - Суворово - инж. Радомир ЖЕЛЯЗОВ 05153 20 90
11. 7700 ТП ДГС - Търговище - инж. Стела АТАНАСОВА 0601 6 48 50
12. 9261 ТП ДГС - Цонево - инж. Росен РУСЕВ 0517 2 72 32
13. 9700 ТП ДГС - Пумен - инж. Младен МАНЕВ 054 80 04 64
14. 9600 ТП ДАС „Балчик“ - гр. Балчик - инж. Калника ТОДОРОВА 0579 7 32 23
15. 9751 ТП ДАС „Паламара“ - с. Венец - инж. Себен БАШЛЪ 05343 21 06
16. 9450 ТП ДАС „Тервел“ - гр. Тервел - инж. Георги БОТЕВ 05751 22 71
17. 7800 ТП ДАС „Черни Лом“ - Попово - инж. Симеон ДАВИДКОВ 0608 4 20 47
18. 9100 ТП ДАС „Шерба“ - с. Старо Оряхово - инж. Йордан РАДОСЛАВОВ 05141 23 58

Институт за гората при Българска академия на науките - централа

директор доц. г-р Миглена ЖИЯНСКИ

Лесотехнически университет -

централа

ректор проф. г-р Иван ИЛИЕВ

Учебно-опитно горско стопанство „Петрохан“ - с. Бързия -

инж. Калин НИКОЛОВ

Учебно-опитно горско стопанство „Юндола“ - м. Юндола -

инж. Величко ДРАГАНОВ

„Агрорестроет“ ЕООД - София - инж. Румен РАЙКОВ

Съюз на лесовъдците в България - проф. г-р Иван ПАЛИТОРОВ

„Булпроф“ - инж. Антоний СТЕФАНОВ

Научно-технически съюз по лесотехника -

проф. г-р Веселин БРЕЗИН

Федерация на синдикалните организации от горското стопанство и горвопреработващата промишленост -

инж. Петър АГРАШЕВ

Национална федерация „Земеделие и горско стопанство“

на КТ „Подкрена“ - Анелия ИВАНОВА

Асоциация на горските фирми в България -

инж. Иван ПЕНКОВ

Бранишова камара на горвопреработващата и мебелната

промишленост - Галин ГОСПОДИНОВ

Асоциация на българските ползватели на горвесина -

Красимир ДАЧЕВ

Национално сдружение „Горобладалец“ -

инж. Стойчо ГЛУХОВ

Асоциация „Общински гори“ - инж. Тихомир ТОМАНОВ

Сдружение „Частен лесовъд“ - инж. Стефан БЕРОВ 0885 312 850

Списъкът отразява промените, настъпили до редакционното приключване на броя - 09.01.2018 г.
За забелязани пропуски и неточности съобщавайте на тел. 02/988 86 42; тел./факс 988 04 15 (сп. „Гора“).

Инвестиции за чиста енергия

На 12 декември м.г. в Париж, под мотото „Една планета“, се проведе среща на високо равнище, в която участваха държавни и правителствени ръководители на повече от 50 държави. На международната конференция, организирана по повод втората годишнина от подписването на Парижкото споразумение за ограничаване на глобалното затопляне през 2015 г., страната ни беше представена от президента Румен Радев.

Във форума участваха генералният секретар на ООН Антониу Гутереш, президентът на Световната банка Джим Йон Ким, председателят на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер, световноизвестни личности от политиката и бизнеса.

Дискусиите се проведоха пред около 2000 представители на публични институции, неправителствени организации и гражданския сектор и имаха за цел да постигнат напредък в изпълнението на договореностите от историческото Парижко споразумение за климата. Беше обсъдено как държавни и частни финансови институции могат да осигурят повече средства за борбата с климатичните промени, как да бъдат възприети по-екологични стратегии и да се интегрира частният сектор.

Огласени бяха нови ангажименти за финан-

сиране на прехода към чиста енергия. Световната банка обяви, че след 2019 г. ще спре да финансира проекти, свързани с проучване и добив на петрол и газ, с изключение на някои в най-бедните страни при извънредни обстоятелства, които не противоречат на договореностите им с Парижкото споразумение за климата.

В навечерието на форума президентът на страната домакин Емануел Макрон обяви първите 18 учени, спечелили награди в дългосрочната френска програмата за изследвания на климатичните промени. Тя беше създадена в отговор на решението на американския президент Доналд Тръмп да оттегли САЩ от Парижкото споразумение за климата. Проектите на отличените учени, от които 15 американци, са за наблюдение на екосистемата на Земята, изследвания на въздействието на климатичните промени над биологичните видове и управление на въглеродните емисии с цел намаляване на използването на изкопаеми горива.

По думите на президента Румен Радев про-

блемът с промяната на климата не може да бъде решен само с ограничаването и забраната на традиционното производство на енергия, нито само с лимитирането на емисиите на парниковите газове. Необходим е процес на дълбока трансформация в моделите на производство на енергия. Според Румен Радев трябва да бъдат спечелени умовете и сърцата на младите хора и да има сериозни промени в образователната система, да се вложат повече инвестиции в иновативни технологии и проекти.

Женя СТОИЛОВА

Информация

Делото на лесовъда Йордан Митрев оживява в наградата

На 14 декември м.г. се състоя церемонията по награждаването на номинираните в националния конкурс „Дърво с корен“, организиран от фондация „ЕкоОбщност“. За победител са обявени трите вековни секвои в м. Юмбунар, в землището на с. Богослов, Кюстендилско. Номинация за участие на секвоите в конкурса е направена от Туристическото дружество „Осогово“ в Кюстендил и телевизионния репортер Живко Константинов, като успяха да съберат 898 гласа в своя подкрепа.

В края на XIX в. видът е внесен в България и кюстендилският лесовъд Йордан Митрев засажда първите три фиданки в м. Юмбунар. Тазгодишните победители се знаят сред колегията като „секвоите на Митрев“ и растат в гора, обкръжени от своите наследници. Трите патриарха се извисяват на над 30 м и са с впечатляващи обиколки на стъблото -

Наградени участници и журито на конкурса „Дърво с корен“

9, 8.20 и 3.90 метра. Асоциацията на арбористите в България (за нея четете в рубриката „Гост на редакцията“ в броя) ще извърши диагностика с препоръки за съответната поддръжка на великаните. Те ще представляват България в конкурса „Европейско дърво на годината“, който ще събере дърветата от 13 страни, а победителите ще бъдат излъчени през февруари тази година.

Подгласници на секвоите станаха 400-годишният космат дъб, който расте в центъра на гр. Тервел, и 800-годишният дъб край трънското село Еловица.

Вековните секвои край с. Богослов - победители в конкурса

Дипломи на отличените участници връчиха членовете на журито - доц. д-р Веселка Тончева от Института по етнология и фолклористика към БАН, гл.ас. д-р Евгени Цавков от Лесотехническият университет и инж. Тома Белев от Асоциацията на парковете в България. **Т**

ИАГ изготви Национален план за действие за енергия от горска биомаса

Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ - експерт „Стратегическо планиране и координация с други политики“, **д-р инж. Деница ПАНДЕВА** - координатор на проекта, **инж. Валентин ЧАМБОВ** - експерт „Горскодървесна биомаса“

В изпълнение на проект „Регионални политики за устойчива биоенергия - BIO4ECO“ Изпълнителната агенция по горите изготви Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027. Проектът се изпълнява по Програма „INTERREG EUROPE“ на Европейския съюз в периода от 01.04.2016 до 30.09.2018 г., като общият му бюджет възлиза на около 2.9 млн. лева, а бюджетът на ИАГ е около 380 000 лева. Той е в партньорство на 10 институции и организации от 8 европейски държави - Испания, Финландия, Франция, Италия, Латвия, Румъния, Словения и България.

Основна цел на проекта е подобряване на регионалните и националните политически процеси, прилагане на политиките и стимулиране на прехода към икономика с ниски нива на въглеродни емисии във връзка с използването на възобновяеми източници на енергия и биомаса. Специфичните цели са свързани с:

- Увеличаване на дела на възобновяема енергия в общия енергиен микс чрез подпомагане и насърчаване на производството и разпространението на енергия, произведена от горска биомаса. Осигуряване на подкрепа за частните и публичните инвестиции, насочени към смяна на горивата - от изкопаеми към възобновяеми горива, и от нискоэффективни и еднофамилни горивни системи към вискоэффективни и многофамилни инсталации.
- Отразяване на биоенергията и биоикономиката във всички нива на планиране и вземане на решения чрез подобряване на междуведомствената координация и комуникация, отчитайки ролята на горите в рамките на регионални и национални стратегии и програми.

- Поставяне на основи за бъдещи интегрирани стратегии и програми за регионална биоикономика и въглеродна неутралност, създавайки възможности за повишено обществено възприемане на биоенергийните политики. В изпълнение на този проект ИАГ е предвидила разработването и одобряването, след широко обществено обсъждане, на Националния план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 година. Заложените в този план приоритети, мерки и дейности имат за цел да въздействат върху някои оперативни програми или други политики, стратегически и програмни документи и инструменти за повишаване на ефективността при използване на горска биомаса за производство на чиста енергия. Предвижда се да бъдат реализирани и конкретни действия в тази посока в пилотни райони на държавни предприятия, общини или частни инвеститори въз основа на най-добрите практики на Европейския съюз. Доказано ефективните практики могат да бъдат финансово подкрепени от някои оперативни програми на ЕС или от други програми и финансови механизми чрез реализиране на конкретни проекти.

Какви са извършените до момента дейности и какъв е напредъкът в изпълнението на проекта от страна на Изпълнителната агенция по горите? Подписани са Договор за субсидия между Секретариата на програмата и водещия партньор и Споразумение за партньорство между всички партньори по

проекта. Сформирани са Надзорна група по проекта с представители на всички проектни партньори и Експертна група за управление и изпълнение на проекта от страна на Изпълнителна агенция по горите. Сключен е договор за национално съфинансиране от страна на Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка, подписан е договор с фирма изпълнител за разработване, обсъждане и приемане на Плана за действие за енергия от горска биомаса, който вече е разработен. Определени са основните заинтересовани страни, излъчени са техни представители. Сформирана е Междуведомствена експертна работна група от представители на министерства, агенции, държавни и частни предприятия, работещи в горския сектор и горската промишленост, браншови и други организации, заинтересовани от производството на устойчива биоенергия, която досега е провела три работни срещи - в София, Веллингтон и Хисаря. Проведен е Международният тематичен семинар „Ролята на горите в регионални и национални нисковъглеродни стратегии и програми за биоикономика“ и втора среща на Надзорната група по проекта, 2016 г., България. Освен това, членове на Експертната група за управление на проекта от ИАГ взеха участие в стартиращата среща по проекта в гр. Солсона, Испания, както и в последващите няколко планирани работни срещи, съпроводени от заседания на Надзорната група по проекта - в Латвия, Словения и други.

Планът за действие е изготвен по структурата, посочена в техническото задание и съдържа аналитична част, състояща се от 8 анализа, стратегическа част и правила за мониторинг:

- Анализ на действащите европейски политики и регулации за горите и горското стопанство, имащи отношение към използването на биомасата за производство на топло- и електроенергия.
- Анализ на действащите основни национални стратегически и програмни документи в областта на горското стопанство и използването на биомаса за производство на топло- и електроенергия.
- Анализ на актуалните възможности за използването на биомасата за енергия, които предоставят в сегашния програмен период 2014-2020 г. оперативните програми, Програмата за развитие на селските райони и други.
- Разработване на общ баланс на производството и потреблението на облага дървесина в страната, с акцент върху движението на технологичната дървесина и дървата за последния петгодишен период.
- Анализ и оценка на потенциала на горскодървесната биомаса в България за производство на топло- и електроенергия.
- Анализ и оценка на отпадна дървесна биомаса от дървопреработващата и мебелната промишленост.
- Анализ и оценка на производството и потреблението на горска биомаса по видове, съответно дърва за огрев, пелети, брикети, дървесен чипс и др. за производство

на топло и електрическа енергия за последния петгодишен период.

- SWOT анализ и PEST анализ - съответно анализ на силните, слабите страни, възможностите и заплахите и анализ на политическите, икономическите, социалните и технологичните фактори, свързани с осигуряването на необходимите ресурси, производството и потреблението на енергия от горска биомаса.

- Стратегическа част на Националния план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г., съдържаща визия, мисия, приоритети, дейности, очаквани резултати, индикатори за изпълнение, срокове за изпълнение, необходими ресурси и отговорни институции, представени както в текстови, така и в табличен вид.

- Правила за мониторинг на изпълнението на Националния план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 година.

Проектът на Плана за действие за енергия от горска биомаса е представен и обсъден по време на срещи на основните заинтересовани страни и 2 регионални кръгли маси. Всички представени бележки, коментари, становища, препоръки са обобщени в обществено достъпен регистър, който ще бъде допълнен и с постъпилите по електронен път коментари и предложения вследствие публикувания за обществено обсъждане План. Въз основа на вече изготвените сегем анализа, проведените обсъждания и работни срещи е изготвен обобщаващ SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализ, с който се разглеждат и оценяват вътрешните „силни“ и „слаби“ фактори в областта на производството на енергия от горска биомаса, определят се и външните за средата „възможности“ и „заплахи“, които са релевантни към разглежданата тема. Основни изводи от SWOT анализа:

- **Силни страни:** наличен достатъчен ресурс, лесовъдски опит, отлична възможност за развитие на ниско въглеродна икономика.

- **Слаби страни:** нисък приоритет на производството и потреблението, ниска ефективност на ползвания ресурс, недостатъчни инвестиции, липса на разбиране по отношение на потенциала и възможностите, липса на достатъчна и надеждна информация, несъвършена национална нормативна база.

- **Възможности:** ефективно мобилизиране на суровината, осигуряване на енергийна независимост, повишаване на заетостта, разнообразяване на приходите в горския сектор, усвояване на европейски средства, иновации и повишена конкурентоспособност.

- **Заплахи:** негативни тенденции в европейските политики и законодателство, отрицателна обществена нагласа, нарушаване на баланса при ползването на дървесината от различните сектори.

Изготвен е и PEST (Political, Economic, Social, Technological) анализ на текущото състояние на сектора. Той дава оценка на политическата, икономическата, обществената и технологичната среда по отношение на производството на енергия от горска биомаса. PEST анализът може да се счита за рамката, чрез която с настоящия документ се сканира външната макросреда.

Политически фактори

- Сравнително бавен напредък при цялостното ограничаване и прекратяване ползването на фосилни горива на световно, европейско и национално ниво;

- Нестабилност в политиките, отнасящите се до енергията от горска биомаса на ниво Европейски съюз.

- Липса на регулации, задължаващи новите бизнеси/инвестиции да използват задължително енергийно ефективни системи и технологии с минимално/никакво замърсяване на околната среда.

- Известна политическа нестабилност в рамките на периода на анализ и влияние на политиката върху икономиката.

- Проблеми при дългосрочното наемане на работна ръка в горския сектор.

- Приоритизиране и финансово подпомагане на производството на възобновяема енергия от други източници.

Икономически фактори

- Стабилен икономически растеж за анализирания период.

- Валутен борг и ниски нива на инфлация.

- Високо ниво на безработица и ниско заплащане на труда, особено в селските райони на страната.

- Значително оттичане на кадри/работници в горското стопанство.

- Лоши условия на труда в горското стопанство.

- Нарастване на производството на пелети, брикети, чипс и други.

- Запазване на сравнително постоянни количества на използваните дърва за огрев.

Социални фактори

- Обезлюдяване на големи части от страната, особено в селските и планинските райони.

- Несъществено подобряване на жизнения стандарт на работещите в горския сектор.

- Изграждане на ценностна система, породена от сравнително ниския стандарт на живот, водеща до приемане на нарушенията в горския сектор за нещо нормално.

- Енергийна бедност на немалка част от българското население (положение, при което над 10 % от бюджета на дадено домакинство се разхожда за енергия).

- Ниска перспективност за завършващите средно и висше образование при реализацията им по съответната горска специалност.

- Сравнително ниско ниво на образование и квалификация в областта на дърводобива и до известна степен незадоволително - в дървообработващата и мебелна промишленост.

- Ниско ниво на предприемачество и обезпеченост в горския сектор.

- Традиции в индивидуалното използване на горската биомаса под формата на дърва за огрев в нискоэффективни съоръжения за пряко изгаряне.

- Желан от обществото преход от „икономизиране на екологията“ към „екологизиране на икономиката“.

Технологични фактори

- Наличие на значителен допълнителен потенциал на суровината без достатъчни възможности за нейното оползотворяване.

- Липса на инвестиции в модерни технологии и оборудване в горското стопанство.

- Недостатъчни научни изследвания в областта на горите и производството на енергия от горска биомаса.

- Липса на инвестиции за смяна на горивата, в т.ч. за изграждане на инсталации за производство на енергия от горска биомаса и на топлопреносна мрежа. Като следствие от цялата аналитична част и въз основа на проведените дискусии, организирани през втората половина на 2016 и през 2017 г., е разработена Стратегическата част от Националния план за действие за енергия от горска биомаса, която заедно с конкретните анализи ще бъде представена в списанието след окончателното приемане и утвърждаване на документа от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Опитът на ДГС - Кости, в производството на манов мед

Един от пчелините на ДГС - Кости

В българския дял на Странджа се намира ДГС - Кости, чиято площ включва част от ПП „Странджа“, „Натура 2000“ и два от най-старите резервати - „Силкосия“ и „Узунбуджак“. Наличието на защитени ценни растителни и животински местообитания и видове до голяма степен са определили щадящото стопанисване на горските територии. Поради ограничените горскостопански дейности стопанството, възползвайки се от уникалните природни дадености на района, от 2012 г. започва да развива алтернативна дейност - пчеларството.

От 50 кошера в началото днес служителите се грижат за 130, разделени в два пчелина на труднодостъпни места, далеч от всякаво човешко въздействие. От пчелните семейства освен мед вече се добива и пчелен прашец. Още през първите години от създаване на пчелините от един кошер са добивани 15-20 кг мед. Особено привлекателен го правят специфичните му характеристики на манов мед. Смолисто червен, леко тръпчив, с дървесно-карамелени нотки, той е изключително богат на минерали и аминокиселини.

Поради високата гъстота на горите тук от векове пчелите са развили странна адаптация. Вместо нектар от цветовете те събират и преработват т.нар. мана, получена с помощта на насекоми, които пробиват тъканта на листата на дърветата, за да се хранят. Специфичната влажност и особеностите на почвата и климата правят мановия мед на Странджа един от най-качествените и чисти в света. В края на октомври м.г. служителите на ДГС - Кости, споделиха опита си в производството на мед със своите колеги от държавните горски и ловни стопанства в Ивайловград, Крумовград, Маджарово, Тополовград и Момчилград. За района на Източните Родопи също е характерен добивът на манов мед, което е и причината за интереса на горските стопанства в обхвата на РДГ - Кърджали, към тако-

Директорът на ДГС - Кости, инж. Цветомир Генев демонстрира как се изработва восъчна основа за пчелна пита

ва производство. „Чистият манов мед и пчелен прашец, произвеждани от служителите на ДГС - Кости, се радват на много голям интерес на различните пазари и успешно се реализират. Мановият мед, добит от странджанската гора, няма конкуренция поне досега“ - сподели директорът на ДГС - Кости, инж. Цветомир Генев. Държавното горско стопанство в малкото странджанско село от две години се подготвя да бъде сертифицирано за биопроизводител на манов мед. В малък цех, оборудван с необходимата техника, се правят и восъчните основи за пчелните кошери - необходима дейност за сертифицирането. „За да се получат идеални восъчни основи, които се подреждат в рамките на кошерите, е необходима много висока температура - 85-90°C. Нужно е и помещението, в което се работи, да бъде достатъчно топло. В противен случай основите не се получават и биопроизводството е невъзможно“ - обясни директорът на стопанството. Лично той, както и всички негови служители се грижат за пчелните семейства, произвеждат восъчните основи за пчелните кошери, сушат и пречистват пчелния прашец. Само за пет години са получили вече няколко отличия, представят мановия мед на различни изложения и са добър пример за разширяване на дейността си. Все повече държавни горски стопанства проявяват интерес към производството на билки, дивеч и дивечови продукти, туризма, образователните занимания за ученици и други.

Реализирането на производството на манов мед е осъществено с финансовата, логистичната и техническата помощ по проект „Опазване на ключови горски местообитания на малкия креслив орел (*Aquila pomarina*) в България“, изпълняван по програма LIFE+ на ЕС от Изпълнителната агенция по горите и Българското дружество за защита на птиците.

Производството на странджански манов мед допринася за опазването на едни от най-старите и най-обширните широколистни горски масиви в Европа - дом на редки и защитени животински и растителни видове, сред които странджанската зеленика, лавровишната, малкият креслив орел.

Инж. Ирена СТОЯНОВА

Нови книги

Александър Ташев, Илияна Илиева. „Латинско-български ботанически речник“. „МАТКОМ“, София, 2017 г., 391 стр.

Авторите на изданието проф. г-р Александър Ташев - дългогодишен преподавател в Лесотехническия университет и с голям принос в областта на ботаниката, фитоценологията, дендрологията, екологията, фитохимията, генетиката, флористиката, защитените територии, и Илияна Илиева - старши преподавател по латински език в ЛТУ и хо-

норуван асистент в Катедрата по класическа филология в Софийския университет, предоставят първи, но много ценен опит да се систематизира научната терминология на латински език в областта на ботаниката.

В качеството си на справочник речникът ще е от полза не само за студенти от специализирани дисциплини на ЛТУ, но и за всички останали студенти, изучаващи природните науки, за специалисти, работещи в тази област, за еколози и практическите дейци, чието професионално поприще са лесовъдството, лесостроителството, ландшафтната архитектура.

Горската биомаса е с голям потенциал за производство на енергия

Участници във втората кръгла маса за обществено обсъждане на проекта за Националния план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 във Велинград

На 21-22 ноември 2017 г. във Варна се състоя първото обществено обсъждане на Националния план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027. Второто обсъждане на документа, разработен във връзка с изпълнението на проекта „Регионални политики за устойчива биоенергия - BIO4ECO“ по програмата „INTERREG EUROPE“ на ЕС, чийто водещ партньор е Горският технологичен център на Каталуня, се проведе на 28-29 ноември м.г. във Велинград. На кръглата маса за Южна България в присъствието на представители на държавните институции и предприятията от горския сектор, областните и общинските структури, регионалните дирекции по горите, неправителствените организации, бизнеса и журналисти в две работни заседания бяха представени основните параметри на Плана. Проектът на Националния план, който след общественото обсъждане предстои да бъде одобрен на ниво Министерството на земеделието, храните и горите, бе представен от Павел Янев - експерт в Консорциума „Фокус системс Дан Теа“, разработил Националния план. Експерт-лесовъд в екипа на Консорциума е инж. Николай Янчев - член

на УС на ЮЦДП - Смолян. Част от екипа за управление и изпълнение на проекта от ИАГ - Даниела Ангелова - директор на дирекция „Административно-правно обслужване и човешки ресурси“ и ръководител на проекта, д-р инж. Деница Пандева - директор на дирекция „Проекти и международни дейности“ (ПМД) и координатор на проекта, инж. Валентин Чамбов - директор на дирекция „Промени в горските територии“ и експерт „Горскодървесна биомаса“ в проекта, инж. Руслан Михайлов - главен експерт в дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ и експерт „Възобновяема енергия от биомаса“ в проекта, д-р инж. Любчо Тричков - главен експерт в дирекция ПМД и експерт „Стратегическо планиране и координация с други политики“ в проекта, дадоха разяснения в станалата дискусия. Анализът, предоставен в проектоплана, показва, че горите на България разполагат с голям потенциал от горскодървесна биомаса за производство на топло- и електроенергия. Горската биомаса, която включва отпадна дървесина, е възобновяем източник на енергия, чийто потенциал не се използва ефективно. Големи възможности могат да

предложат и т.нар. енергийни култури за ускорено производство на дървесна биомаса, създавани от различни видове и клонове тополи, върби, пауловния. Данни от анализа сочат, че сега населението в селските райони и малките общини използва близо 3 млн. м³ дърва за отопление, изгаряйки ги в остарели и с много нисък коефициент на полезно действие уреди. Преминвайки на съвременни технологии за отопление на биомаса и към групово (многофамилно) отопление, населението ще може да се отоплява, използвайки половината от това количество. Крайната цел на изпълнението на Националния план е в рамките на 10 години да се стигне до смяната на горивата от конвенционални към дървесна биомаса, от нискоефективни към високоефективни, щадящи природния ресурс на страната.

В началото на декември м.г. проектът за Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г. е качен за обществено обсъждане на портала на Министерския съвет - www.strategy.bg и на интернет страниците - www.iag.bg в раздел „Документи“ и на www.biomasa-plan.eu. **Т**

Юбилей

Уважение към заслужилите лесовъди

Сдружението на ветераните от горското стопанство и горската промишленост - София, към Съюза на лесовъдите в България на 20 декември почете своите членове, навършили кръгли годишнини през 2017 година. Председателят на Съюза проф. д-р Иван Палигоров благодари за приноса на лесовъдите ветерани в изграждането и развитието на горското стопанство, горската промишленост, висшето лесотехническо образование и науката и връчи на юбилярите поздравителни адреси. **Т**

На снимката (от ляво надясно): инж. Райко Шаварски - 85 г., инж. Лилиана Трифонова - 75 г., проф. Цвета Найденова - 85 г., ланд. арх. Надежда Бойчинова - 85 г., инж. Алексис Алексиев - 80 години

Доброволците на ПП „Витоша“ получиха отличията

На 5 декември 2017 г. за отбелязване на Международния ден на доброволчеството Дирекцията на парка проведе в Клуба на пътешественика в София традиционното си събитие за награждаване на сърцати хора, които с всеотдайност помагат Витоша да бъде още по-приветлива. През 2017 г. в 30 доброволчески акции участваха над 800 души, а акциите на осиновителите бяха 25. В резултат са изградени 16 нови моста и скари, 18 пейки и 17 информационни табла, освежени 90 елемента на парковата инфраструктура и три маршрута. Над 5600 м са почистените канавки и водостоци, събрани са над 18 м³ смесени и 1 т метални отпадъци. С помощта на доброволци са проучени и маркирани 19 нови водоизточника и са поставени 4 горски аптечки. През из-

Директорът на ДПП „Витоша“ ланд. арх. Снежана Петрова връчва грамота на проф. Марий Дражев

миналата година към 20-те осиновители се присъединиха още 7, а обектите, за кои-

то се грижат, станаха 21.

Представена бе и дарителската кампания „Избери, за да помогнеш“, както и инициативата за нов заслон „Заслонът 2050“. На всички участници в акциите през изминалата година бяха връчени грамоти и пет специални отличия „Благодетел на 2017 г.“. Те са за ЮЗДП - Благоевград, „Мосю Бриколаж“, „Райфайзенбанк“ ЕАД, Боряна и Андрея Момерин и Недислав Николов.

Много трогателно бе символичното предаване на щафетата за грижата за заслона „Синята стрела“ от проф. Марий Дражев и Васил Богданов на младите осиновители от Планинския клуб - София.

Бяха подписани и няколко нови споразумения за осиновени обекти на Витоша. **Т**

Новини от държавните предприятия

ЮЗДП - Благоевград: През 2017 г. са залесени 3400 дка нови култури

През пролетта на м.г. са създадени 2800 дка в областите Благоевград, Кюстендил, Перник и Софийска, а при есенното залесяване с тополя - 600 дка по поречията на реките Струма, Места и баражите край софийското село Сеславци.

Извършена е почвоподготовката на първите 200 дка от унищожените горски култури при

големия пожар над Кресна през август. Напролет те ще бъдат залесени от служителите на ЮЗДП и ДГС в Кресна и Симитли. Почвоподготовката на около 2000 дка е извършена и в районите на Държавните горски стопанства в Благоевград, Брезник, Кюстендил, Невестино и ДЛС „Осогово“, освободени след проведени санитарни сечи поради нападе-

ния от върхов корояд. Те ще бъдат залесени с местни широколистни видове и черен бор. Събрани са над 3000 кг семена от дъбове, явор, планински ясен и горскоплодни видове, от които ще бъдат произведени фиданки за нуждите на залесяването в следващите години.

Снежана ПАСКАЛЕВА

СИДП - Шумен: Нови гори в ДЛС „Паламара“ - с. Венец

До края на 2017 г. в стопанството са залесени 70 дка нови гори, като от червен дъб са 8000 фиданки в ГСУ - Каолиново, а от цер 20 010 край с. Никола Козлево и 13 340 край с. Върбица. За следващата година са планирани залесяванията на същата площ.

Татяна ДИМИТРОВА

О Б Я В А

Редакцията на сп. „Гора“ набира кадри за длъжностите „редактор“ и „дизайн и предпечат“.

Изисквания към длъжността „редактор“ - висше образование по българска филология, журналистика или горско стопанство.

Изисквания към длъжността „дизайн и предпечат“ - висше или средно образование по графичен дизайн.

Предимства са: професионален опит по специалността, владение на чужд език, СУМПС.

Автобиографии и авторски материали се подават до 20.02.2018 г. на адреса на редакцията:

1303 София, ул. „Антим I“ №17, ет. 2, стая 215 или на имейл адрес: gora@iag.bg

Телефон за контакти: 02 988 86 42

Награди за участниците в кампанията за предотвратяване на престъпленията срещу природата

За четвърти път на заключителната пресконференция на 13 декември м.г. Изпълнителната агенция по горите и Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) връчиха награди за 2017 г. на победителите в кампанията „Аз пазя горите и орлите на България“, организирана в рамките на проект „Горите на орела“, изпълняван с финансовата подкрепа на програма LIFE + на ЕС. Пресконференцията бе открита от Стойчо Стойчев - директор в БДЗП, а Димитър Градинаров - отговорник „Престъпления срещу природата“ в Дружеството, се спря на най-често срещаните случаи. В пресконференцията взе участие и инж. Любен Желев - главен експерт в ИАГ и член на проектния екип. Координаторът на проекта „Горите на орела“ Ваня Рътарова запозна присъстващите с целите и задачите му и обяви имената на стигналите до крайното класиране участници. И тази година кампанията отличи добрите практики в борбата с престъпленията срещу дивата природа. Отличията са стимул за участниците да работят още по-добре и по-смело срещу порочните практики и предотвратяването на престъпленията срещу природата. В досегашните издания на кампанията са наградени над 50 души, а само през 2017 г. предложените номинации стигнаха 40. Журито оцени номинираните по 6 критерия, като всеки номиниран получи оценка от 1 до 10. В крайното класиране попаднаха 14 номинирани. За спасяването на млад малък креслив орел, застрашен вид, включен в Червената книга на България, е награден Петър Николов - горски стражар от ДГС - Бургас. Активната работа по опазването на едни от най-застрашените местообитания в стра-

Наградените и организаторите на кампанията „Аз пазя горите и орлите на България“

ната - крайречните и заливаемите гори по Дунавските острови донесе отличие на Веселин Коев от ДПП „Персина“. Наградени са още инж. д-р Александър Дунчев - в качеството си на експерт по програма „Гори“ във WWF работи по три случая за незаконната сеч, Людмил Хайдутков - за дейността си в групата „Незаконна онлайн търговия с животни“, Стоян Христов, Венелин Койчев и Николай Стайков от Дирекцията на НП „Централен Балкан“ - за предотвратяването на браконьерски посегателства върху птици и бозайници, Елица Иванова от Българската фондация „Биоразнообразие“ - участва в три мисии по връщане на световнозастрашени видове папугали „Жако“, Илхан Фаик и Илхан Ахмед, служители на Районното управление на полицията - с. Черноочене - за спасяването на 39 костенурки от застрашен вид, Стела Дочева от РИОСВ - Варна - в качеството си на служебно лице спира разораването и унищожаването на понто-сарматски степи в защитената зона „Калиак-

ра“, Светослав Станков и Светослав Ангелов от РД „Пожарна безопасност и защита на населението“ - Видин - за незабавното отзоваване на сигнал за горящо щъркелово гнездо, спасяването на двойка щъркели и изпращането ѝ в Спасителния център за диви животни - Стара Загора. Журналистическата награда в четвъртото издание на кампанията отиде при Босилена Мелтева - журналист във в. „Дневник“, която бе номинирана за работата си по случая с поставените отровни примамки през март на 2017 г., при което загива почти цялата популация на белоглави лешояди в Кресненското дефиле, и публикуване на поредица от материали.

Грамоти и плакети на отличените връчи Стойчо Стойчев. С пожелание случаите на посегателствата срещу природата и нейните обитатели да намаляват, екипът на кампанията „Аз пазя горите и орлите на България“ обяви петото ѝ издание от януари 2018 година.

Светлана БЪНЗАРОВА

370 000 проверки в горските територии

Извършените в горските територии проверки през 2017 г. са 370 000. Над 200 000 от тях са на мобилните екипи и горските стражари на държавните горски предприятия и близо 170 000 - на инспекторите от регионалните дирекции по горите. С това общият брой надвишава проверките за 2016 г. с над 80 000. Близо 18 000 са издадените актове от проверяващите екипи на ИАГ и горските държавни предприятия. Задържаната дървесина по наказателни постановления е около 20 000 м³ и над 16 000 м³ дърва за огрев. От нарушителите са отнети и близо 400 моторни превозни средства, над 650 каруци, около 500 моторни триона, както и други инструменти за дърводобив - предмет на нарушенията. Проверките са за незаконните сеч и транспортиране на добита дър-

весина, без превозен билет или от превозни средства без GPS устройство, както и продажба на незаконно добити дърва за огрев, а също и проверки на физически лица, моторни превозни средства, ловци и риболовци.

В последните месеци на 2017 г. проверките станаха по-активни заради зачестилите браконьерски набези върху горските територии в началото и по време на отоплителния сезон.

Само от юни до декември м.г. са извършени около 290 000 проверки за незаконна сеч и други нарушения в горите, като само в последните две седмици на годината те са над 25 000 - около 10 000 от регионалните дирекции по горите и над 15 000 от държавните горски предприятия. **Т**

Арбористът Димитър ЗАХАРИЕВ

Димитър Захариев е на 32 години, от София. Завършил е Академията на МВР, със специалност „Пожарна и аварийна безопасност“ и е работил като пожарникар 5 години. С арборизъм, или грижа за дърветата в градска среда, се занимава от 6 години. Притежава сертификат за European Tree Worker към European Arboricultural Council (EAC), за Tree Climber Specialist и е Certified Arborist към International Society of Arboriculture (ISA). EAC и ISA са двете най-големи организации на европейско и световно ниво, които се занимават с обучение, техническа и научна дейност в грижата за дърветата по арбористки начин. Димитър Захариев е един от основателите на Асоциацията на арбористите в България, която е член на European Arboricultural Council.

Искаме
градската природа да има
добро бъдеще

- Г-н Захариев, с какво се занимава арбористът?

- Съществуването на дърветата в градска среда е по-различно - живеем сред бетон, стъкло и метал, а има чисто биологични особености, които влияят на тяхното развитие. За тях трябва да се полагат определени грижи, които са свързани както с подпомагане на правилното им развитие, така и с поддръжката им - това е работа на арбориста. Обикновено тя включва достъп до тяхната корона с въже по арбористки начин.

Арборизмът се практикува от началото на XIX в. и през 50-те и 60-те години на миналото столетие се развива с модерни техники на обезопасяване и катерене. Около 80-те години на XX в. изкрystalизира и чисто научно първо в Англия и САЩ, после в Германия и Австралия - водещите държави в арборизма. Създадохме Асоциацията на арбористите в България преди 3 години в опит да наложим правилната грижа за дърветата в градска среда и у нас.

- Как започна Вашият път в професията?

- Бях привлечен от изключително сложната техническа част на арборизма - тя е свързана с рязане на клони на височина, които падат с висока скорост. Нашата цел е да направим това безопасно, като същевременно пазим имуществото на хората. Като пожарникар съм се занимавал с работа на височина и спасяване, което съ-

що е трудно, но арборизмът според мен е малко по-труден. Започнах да проявявам интерес и завърших курсове в Германия и Полша, което ми отне 3 години.

- Разкажете ни повече за провежданите от Асоциацията курсове за арбористи в България.

- Системата за обучение в нашите курсове е взимствана изцяло от германската.

В Германия арборизмът е много сериозно развит, за последните 10 г. страната излъчи световен шампион 8 пъти. Работата изисква технически умения, които курсистът покрива в три нива - начално, средно и експертно. Разглеждат се всички начини на безопасна работа на височина с машини, моторен трион, придвижване в короната на дървото. След като покрият средно ниво, катерачите са допуснати да вземат и европейски сертификат, при който арбористът се обучава и на част от научните знания. Разглежда се биологията на дървото, как можем да му повлияем, до какво ще доведат нашите действия. Един сертифициран арборист може да аргументира действията, които извършва по дървото, научно. За по-сложните проекти се изисква надзорът на специалист - от Института за гората, Лесотехническият университет или еколозите към общините. Обучените катерачи работят според насоките на специалиста, което ста-

ва много често, когато работим по вековни дървета. Държим много на опита - за да се яви един арборист на второ ниво, трябва да има 300 часа работа от първо ниво и взет изпит. Това отнема от половин до една година - в зависимост от интензитета на работа. Между второ и трето ниво разликата е вече 1000 часа, за което са нужни две или три години. Всеки един специалист, който ги завърши, излиза наистина добре подготвен - може да осъществи достъп до всяка точка на дървото и всяка една операция.

Избрахме нашите курсове да са малко по-дълги и с повече съдържание. Нужно е специалистите ни да са малко по-добре подготвени в превенцията на инциденти. През май 2018 г. ще проведем първия курс за трето ниво с трима много опитни арбористи.

- Какво е участието на Асоциацията на арбористите в България в конкурса „Дърво с корен 2017“?

- Осигуряваме една от наградите - арбористка грижа за дървото победител. Много от дърветата около нас никога не са били обгрижвани. Ние правим нужното те да продължат да живеят още дълги години. Техниката и препаратите, които се използват за проблемни дървета, трябва да се внасят от чужбина. Има случаи, в които се анализира и подобрява почвеният състав - наторява се, аерира се, инжектират се определени медикаменти за борба с вредители. Практикуваме и т.нар. връзване на дървото - когато короната е разклонена, за да се уравни натоварването. Дървото може да бъде обследвано с ултразвук, за да се установи целостта на дървесината. Това може да определи дали то ще остане на мястото си, или ще бъде премахнато.

Професията предлага много възможности - често помагаме на наши колеги зад граница в техни големи проекти. В чужбина арбористите работят по прокарването на въжени линии за дърводобива, помагат при разчистването от надвиснали клони на линии на влакове, трамваи, далекопроводи и лифтове.

- Какви са основните теми на семинарите, които организирате?

- Провеждаме семинари за спасяване при инциденти съвместно с наши приятели специалисти в спешна помощ. При нас почти винаги се работи с режещи инструменти в близост до гърдите, главата и ръцете на арбориста, както и непосредствено до личното му осигурително въже - това, на което той виси. Въпреки цялата защитна екипировка - противосрезни ръкавици, каски, очила, панталони - стават наранявания. В ежедневната си работа работим по двойки - един катери и най-малко един е на земята. Ако горе се случи инцидент, трябва да има кой да помогне веднага - да съобщи за произшествието, да изчака спасителния екип и най-вече да окаже адекватна помощ. И ако това означава да се качи при пострадалия и да помогне, той трябва да знае как да го направи. На тези семи-

нари присъстват само сертифицирани катерачи. Когато спасителната акция е проведена неправилно, тя може да разшири инцидента. Целта е колегите да практикуват спасяване, за да правят нужното машинално.

Работата ни е изключително опасна. От всички дейности, свързани с въжени техники, арборизмът се смята за най-рисковата. От специалистите получаваме много ценни съвети как да приоритизираме действията си и как да стабилизираме пострадалия.

Имали сме семинари за работата с единично и двойно въже, което засяга придвижването в короната и е според предпочитанията на специалиста, за поваляне на дървета с голям диаметър. Една от идеите ни за семинар е по дендрология - би ни било много интересно.

- Демонстрирате арбористкия начин за грижа за дърветата пред студентите от ЛТУ, как възприемат те вашата работа?

- Искаме да покажем на младите хора този начин на работа, за да може те като бъдещи специалисти да взимат своите решения на базата на новите възможности, които той предлага. Студентите проявяват много голям интерес към демонстрациите ни, виждат в професията възможности и въпросите им се редуват с предложения - получава се един интересен диалог. В много европейски градове дърветата са поддържани на изключително високо ниво и искаме градската природа да има такова бъдеще и тук.

Планираме през новата година редица срещи както с учениците от професионалните горски гимназии, така и със студентите от Лесотехническия университет.

- Участвали ли сте в международни срещи на Ваши колеги от професията досега?

- През май 2017 г. взехме участие в годишната среща на European Arboricultural Council в Братислава, Словакия. Представителите на другите държави бяха работещи в научната и техническата област на професията. На срещата беше разискван единният стандарт за работа на височина от платформа - т.нар. у нас автовишка, и за ра-

бота на височина с моторен трион. Друга тема беше кастренето на дърветата в градска среда при работа на общински обекти, например улици. Бяха изнесени лекции и за подбора на видовете дървета при засаждане.

- Организирали ли сте състезание с колегите Ви арбористи у нас?

- Състезанието в нашата професия е за най-добър катерач. В други държави освен национално има и регионални състезания. Победителите мерят сили на европейско и световно ниво. Спортът е сбор от изчистени действия, които ние извършваме в ежедневната си работа, и се провежда според изискванията на правилника на ISA. През есента на 2016 г. организирахме национално състезание, на което спечели един млад катерач от София. Целта ни е шампионатът да се провежда всяка година и да излъчва представител за европейското състезание. Тази година получихме покана, но не успяхме да отидем, защото датата на срещата в Братислава съвпадна с датата на международното състезание.

- Кога се налага да използвате в работата си ръчен и кога - моторен трион?

- В нашата професия освен името арборист, се използва и думата tree surgeon - дървесен хирург. В този тип работата ползването на моторен трион не оставя чисти срезове. Когато работим с ръчен трион, се постига много по-голяма прецизност - срезовете са гладки и стерилни, не се замърсяват от маслото на моторния трион, което би могло да попречи на дървото да затвори тази рана. Почти през цялото време работим с ръчен трион, който е лазерно заточен, лек, удобен и бърз, особено за клони с диаметър под 5 сантиметра. Моторният трион може да ограничи действията на арбориста, неговото придвижване по дървото, но работата с него се налага при диаметър на клона над 5 сантиметра.

- Работят ли жени в тази професия у нас?

- Все още няма дама, която да е проявила интерес. В чужбина това е нещо нормално. Наред с категориите младша и старша възраст в световния шампионат за катерене има и женска дивизия. Жената не е толкова силна като мъжа, но е много гъвкава. Има момичета, които са много по-бързи от мен. Мои колежки и добри приятелки от Германия, Полша и Финландия са изключителни катерачки. Предимството на жената е, че може да извършва повече операции едновременно много по-добре, отколкото един мъж. Дамите имат редица предимства, които в короната на дървото ги правят много ценни, затова чакаме първата българка с тази професия.

- Имали ли сте поръчки за нестандартен изглед на дървото?

- Някои дървета естествено са заели интересна форма и имат нужда само от оформяне.

Мой близък приятел работи по едно такова дърво - изисква се много търпение и усет, ползват се само ръчни инструменти като трион и ножици. При оформянето на едно дърво върхът беше премахнат, а страничните клони бяха моделирани във формата на т.нар. пити. Дървото придоби вид в стил „Духан от силни ветрове“, т.е. с клони само от едната страна на стъблото. Може да се започне работа с дървото и в ранната му възраст, като се поддържа с годините.

- И традиционния за списанието въпрос: Какво е за Вас природата?

- Начин на живот - тя определя поведението ми, професията ми, свободното ми време.

**С госта разговаря Жения СТОИЛОВА
Снимки Борис ГОСПОДИНОВ
и архив Димитър ЗАХАРИЕВ**

Wood-Mizer

Нов банциг LX450 с двойна рама

Ключова иновация при банцига LX 450 е стабилната конструкция на главата, която държи контролен панел и двигател.

- Избор на двигателя – електрически 11, 15, 18.5 кВт
- Максимални размери на трупите – диаметър 92 см, дължина 6.4 м
- Широчина на рязане 80 см, дебелина на рязане 41 см

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
office@ecotechproduct.com

тел./факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 913 31 10

www.wood-mizer.bg

Глиганът Пешо си е у дома

В началото на новата годината, когато все още е „винско и свинско“, се сетихме как се запознахме с Пешо. В искрящо свежата лятна утрин спряхме пред ловния заслон на ДГС „Сеслав“ - гр. Кубрат. Събрали се накуп мъже гледаха в телефона и гръмко се смееха: „Ето Пешо вече е полегнал край оградата“. И тъй като и отговорникът на обекта е Пешо - Петър Пенев, полюбопитствахме и ние. На екрана видяхме един голям, рошав и доволен глиган, легнал до здравата оградна мрежа. От нищо не му пукаше, когато го доближаваха и пришълци като нас. Но в последния момент, не забравил, че е „звезда“, великанът се изправи. За снимката. Това е глиганът Пешо - талис-

сманът на това място, който никога няма да бъде обект на отстрел. А Петър Пенев е горд „кръстник“ на този див, но красив звяр. Невероятната местност с име Ос-

Глиганът Пешо

тър меч не е зоокът, а стабилното биотехническо съоръжение за стопанисване на дивеча. Пешо е дошъл тук „доброволно“ през зимата на 2013 г., когато порталите на селективния капан са държани отворени. Този патриарх е основател на стадото в 12-километровата ограда с площ 336 ха, от които 38 ха е развъдният двор, или майчино-

то отделение.

Суетнята в това отделение бе най-голяма - подир майките си подтичаха малките, които, като всички бебета по света, са сладки. В тази ограда - основната част на базата за интензивно развъждане на дивеч, както и в ловните съоръжения и просеки, нивите, хранилките, чакалата и сградата на ловния заслон, са инвестирани над 400 000 лева. До есента са произведени и отгледани около 200-250 приплоди. От началото на септември са прехвърлени в ловния двор, в който, необезпокоявани 2-3 месеца, те трябваше да се научат на „дивите“ си обноски. Заедно с наличните 60-70 диви прасета и очаквания прираст от тях в началото на ловния сезон в ловния двор бяха готови за отстрел 300-350 екземпляра. Коемо, от своя страна, донесе стабилни приходи за ДГС „Сеслав“ и голяма радост на ловците.

Глиганът Пешо е в разцвета на силите си. И на поколенията наследници ще е баща. Искаме някога да видим талисмана Пешо спокойно „пенсиониран“. Заслужава си го.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Ловен заслон в м. Остър меч

Дивечова нива

Нови книги

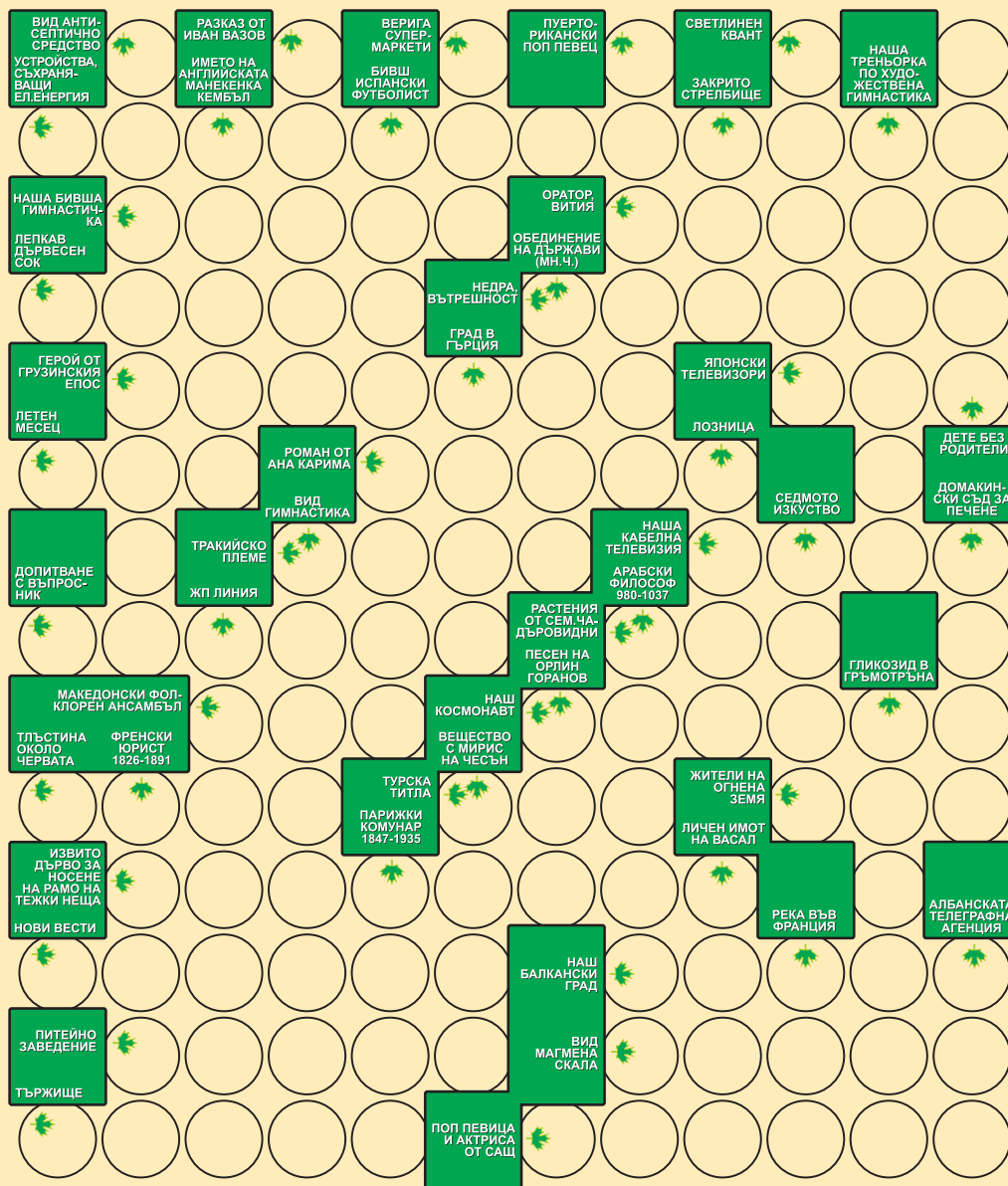

Д-р инж. Светозар Димитров Михайлов. **Благоевградско лесничество - записани истории за гората и хората.** 2017 г., 112 стр.

Горското стопанство в Благоевград има богата история, защото то като администрация съществува повече от един век. Всеки период от развитието му е записал славни страници и благодарение на д-р инж. Светозар Михайлов, известен наш лесовъд и ръководител от Благоевградския регион, тя е

разказана в тази книга.

Изданието съдържа 13 основни глави, в които вековната история на стопанството оживява в цифри и факти, в личности и приноси на работещите през годините ръководители и горски служители и работници. Допълнена с архивни и съвременни снимки, книгата увенчава дългогодишната издирвателска работа на автора, макар че той скромно споделя, че историята на Благоевградското горско стопанство е написана от служителите и работниците му, а той само подрежда и съобщава събитията. Изданието, макар да представя регионалната горска история, е изключително добър пример за приноса на автора в нашата обща горска история и би било добре и другите да го последват.

РЕЧНИК: АКОЛА, АЛИЛ, АРТА, АСТИ, ЕРО, НОРИТ, ОНОНИН.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 10/2017:

ВОДОРАВНО: Лес, Кестен, Шев, Анкета, Тиас, Иан, „Ти“, ИКЧ, Кон, Иф, Пипа, До, По, Фикус, Канали, Тире, Ела, Акар, Калина, Ани, Рак, Так, Леска.

ОТВЕСНО: Лешник, Офика, Секачи, Ирак, Невен, Факел, Ит, Липа, Сена, Лак, Скат, КА, Ези, Ал, Аснир, Нане, Тис, Кипарис, Кец, Топола, Низина, Икеа.

Саморасляци

Сутринта на 1 януари старият горски бай Нено Балканджията наминал към кръчмата. Отпред седял приятелят му Гошо.

- Как мина Нова година? - пита Нено.

- Как така мина... - чууд се приятелят му.

Разговор в кръчмата.

- Знаеш ли, Нено, откъде първо минава Дядо Коледа?

- От Лапландия.

- Не. През Китай. Нали оттам взема подаръците.

- Обичам Нова година - споглея бай Нено - викнеш „Честита Нова година!“ и всички викат „Честита, честита!“. А не като онзи ден викнах „Честит понеделник!“ и всички „А бе... я си гледай работата!“

Малкият Ненчо казва на дядо си:

- Искам да махна от писмото до Дядо Коледа влакчето и да напиша колело!

- Вече не искаш ли влакче?

- Искам, но намерих едно в шкафа ми.

Спират бай Нено за превишена скорост.

- Защо караш толкова бързо?

- Ами ...заседях се с приятели, празнувахме Нова година, а жената сигурно вкъщи се е изпопритеснила.

- Каква Нова година? Десети януари е!

- Ами, затова и бързам.

Бай Нено отива при лекаря:

- Докторе, задушавам се, не мога да дишам!

- Пушите ли?

- Пуша, но не помага.

Докторът сбърчва вежди.

- А пиете ли?

- Ми... сици, ако има.

- Ама вие май сте любител на алкохола! - гневи се докторът.

- А-а, моля без обиди, аз съм професионалист.

Обичай България

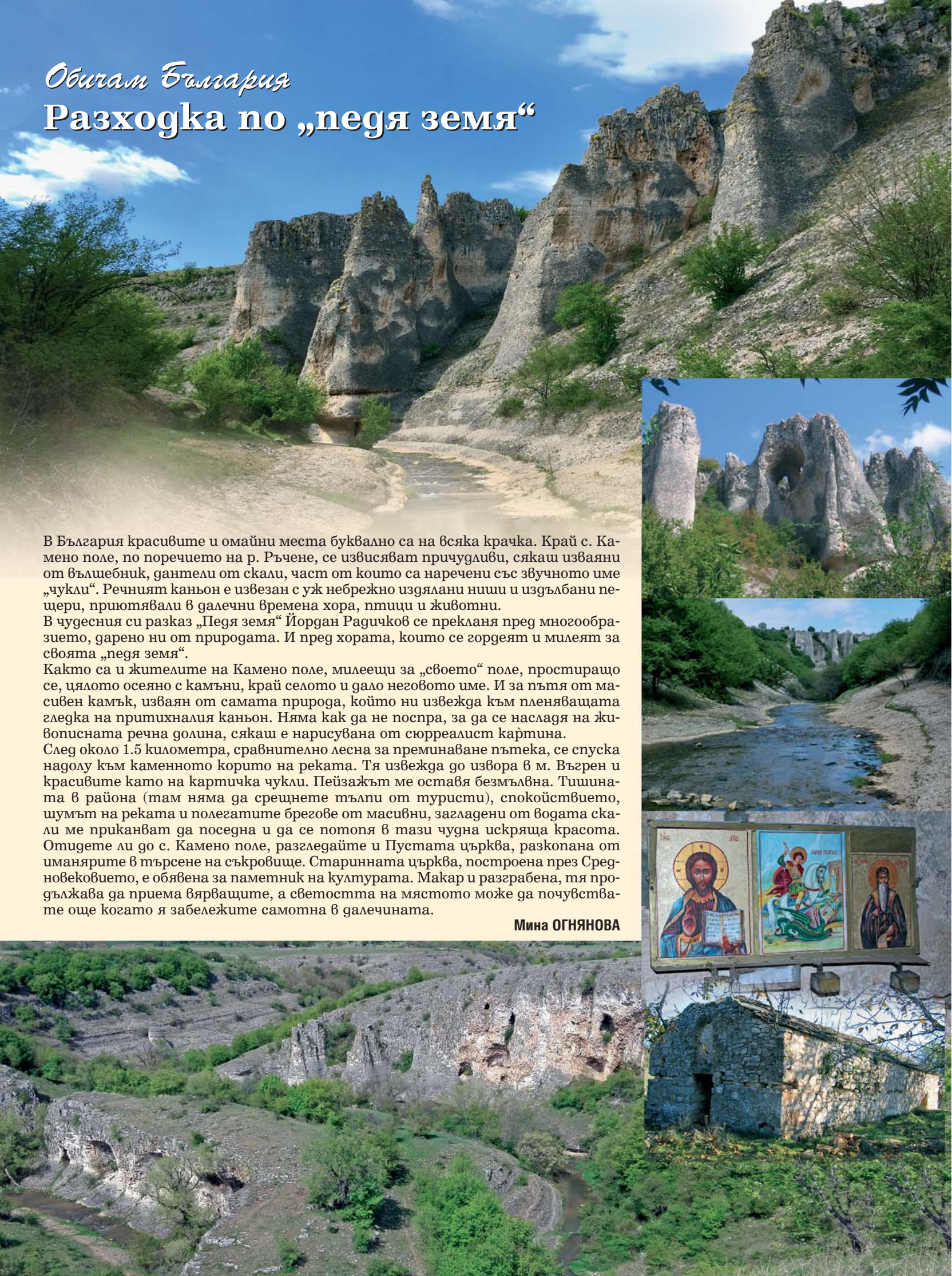
Разходка по „педя земя“

В България красивите и омайни места буквално са на всяка крачка. Край с. Камено поле, по поречието на р. Ръчене, се извисяват причудливи, сякаш изваяни от вълшебник, дантели от скали, част от които са наречени със звучното име „чукли“. Речният каньон е извезан с уж небрежно издялани ниши и издълбани пещери, приютавали в далечни времена хора, птици и животни. В чудесния си разказ „Педя земя“ Йордан Радичков се прекланя пред многообразието, дарено ни от природата. И пред хората, които се гордеят и милеят за своята „педя земя“.

Както са и жителите на Камено поле, милеещи за „своего“ поле, простиращо се, цялото осеяно с камъни, край селото и гало неговото име. И за пътя от масивен камък, изваян от самата природа, който ни извежда към пленяващата гледка на притихналия каньон. Няма как да не поспра, за да се насладя на живописната речна долина, сякаш е нарисувана от сюрреалист картина.

След около 1.5 километра, сравнително лесна за преминаване пътека, се спуска надолу към каменното корито на реката. Тя извежда до извора в м. Възрен и красивите като на картичка чукли. Пейзажът ме оставя безмълвна. Тишината в района (там няма да срещнете тълпи от туристи), спокойствието, шумът на реката и полегатите брегове от масивни, загладени от водата скали ме приканват да поседна и да се потопя в тази чудна искряща красота. Отидете ли до с. Камено поле, разгледайте и Пустата църква, разкопана от иманярите в търсене на съкровище. Старинната църква, построена през Средновековието, е обявена за паметник на културата. Макар и разграбена, тя продължава да приема вярващите, а светостта на мястото може да почувствате още когато я забележите самотна в далечината.

Мина ОГНЯНОВА

ВЗИСКАТЕЛНИ УСЛОВИЯ

НАДЕЖДЕН ПАРТНЬОР

Без значение каква ефективност Ви е необходима, съществува качествен снегорин Husqvarna, който ще ви свърши работата. В нашата нова гама, включваща сериите 100, 200 и 300, ще откриете машина с нужната производителност. Снегорините от серия 100 са едностепенни, подходящи за умерени количества сняг, докато машините от серия 200 и 300 са двустепенни, способни да разчистват дори дълбок и обемист сняг.

СНЕГОРИН HUSQVARNA ST 224

Двустепенна система – осигурява лесно и ефективно почистване на снега.

Електрически стартер – свържете към мрежата и стартирайте двигателя, като натиснете бутона.

Гуми с грайфер X-trac за отлично сцепление.

LED осветление. Нагреваеми ръкохватки

 Husqvarna®

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. „8-ми декември“ 13, тел.: 024 666 910

e-mail: info@agroland.eu

www.husqvarna.bg